

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»
Директор інституту

«__» _____ 20__ р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри

«__» _____ 20__ р.

О.О. Шеремет

Л.В. Шірінян

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Системи раннього попередження та реагування підприємства**

Виконала: здобувачка 4 курсу

Малинка Наталія Сергіївна
(прізвище та ініціали)

Керівник: Сотніченко Олена Антонівна
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

табл. 5. Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» за період 2017– 2019 рр.,
табл. 6. Зведена оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь» у 2017-2019рр.
за формалізованими моделями, табл. 7. Розрахунок вартості рекламних послуг,
табл. 8. Визначення витрат на рекламу, табл. 9. Порівняльна таблиця зміни
фінансових результатів підприємства після впровадження реклами

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Сотніченко О.А.		
II	Сотніченко О.А.		
III	Сотніченко О.А.		

7. Дата видачі завдання 27 січня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	27.01.2021	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	26.04.2021	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	17. 05.2021	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	31.05.2021	
5	Оформлення готової роботи на попередній захист	03.06.2021	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	09.06.2021	
7	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	10.06.2021	
8			

Здобувач _____ Малинка Н.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Сотніченко О.А.
(підпис) (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Малинка Н. С. «Система раннього попередження та реагування підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2021.

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем системи раннього попередження та реагування підприємства.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито сутність і ознаки фінансово кризи, систему раннього попередження та реагування як метод попередження банкрутства та порядок реалізації СРПР.

Другий розділ присвячено аналізу фінансово-економічної діяльності ПрАТ «Оболонь» та оцінці ймовірності банкрутства підприємства.

У третьому розділі обґрунтовано шляхи покращення фінансового стану на основі системи раннього попередження та реагування.

Ключові слова: фінансова криза, банкрутство, підприємство, економічна стійкість, система раннього попередження та реагування, контрзаходи подолання кризи.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ТА ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА.....	7
1.1. Економічна сутність і ознаки фінансової кризи підприємства.....	7
1.2. Система раннього попередження та реагування як метод попередження банкрутства.....	10
1.3. Порядок реалізації системи раннього попередження та реагування.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РАННЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «Оболонь»).....	22
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Оболонь».....	22
2.2. Аналіз фінансового стану підприємства.....	30
2.3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства.....	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ОСНОВІ СИСТЕМИ РАННЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ.....	54
3.1. Світовий досвід з оцінки стану банкрутства підприємств.....	54
3.2. Розробка антикризової стратегії підприємства.....	62
3.3. Шляхи щодо підвищення ефективної діяльності підприємства.....	70
ВИСНОВКИ.....	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	84
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Розвиток економіки на сучасному етапі тісно пов'язаний зі зміцненням і розширенням ринкових принципів господарювання, а щоб вижити за таких умов керівникам підприємств треба приймати сміливі та нетрадиційні рішення, а це підвищує ступінь економічного ризику. Саме тому гостро постала проблема кризи підприємств, виникла потреба у розробленні системи діагностики й запобігання банкрутству, а також стратегій виходу з кризових ситуацій на самих підприємствах. Розуміння сутності фінансової кризи дасть змогу перерозподілити обмежені ресурси й ефективніше їх використовувати. В зв'язку з цим дослідження фінансової кризи на підприємстві, діагностика та шляхи покращення фінансово-економічного стану підприємства, попередження банкрутства підприємства стає надзвичайно важливим сьогодні.

На сьогодні існує досить значний науковий доробок відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, які висвітлювали у своїх працях теоретичні, практичні та методологічні засади банкрутства підприємств. Серед них найбільш відомими зарубіжними представниками є Е. Альтман, Р. Таффлер, Г. Спрінгейт, вітчизняними І. О. Бланк, А. В. Матвійчук, О.М. Барановська, І. В. Троц, О. О. Терещенко та багато інших, проте недостатньо дослідженим залишається питання щодо формування на підприємстві системи раннього попередження та реагування. Таким чином, особливої уваги набуває проблема діяльності та подальшого функціонування підприємств в кризових умовах розвитку для недопущення їх до банкрутства. Тому запровадження та формування на підприємствах системи раннього попередження та реагування може стати одним із основних способів виявлення кризових явищ та запобіганню банкрутства це і зумовило актуальність теми дослідження дипломної роботи.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є доведення необхідності формування та запровадження на підприємстві системи

раннього попередження та реагування як одного із способів прогнозування та визначення ймовірності банкрутства підприємства.

Для поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- визначити економічну сутність і ознаки фінансової кризи підприємства;
- дослідити систему раннього попередження та реагування як методу попередження банкрутства;
- визначити порядок реалізації системи раннього попередження та реагування на підприємстві;
- здійснити аналіз загальної характеристики ПрАТ «Оболонь»;
- проаналізувати фінансовий стан ПрАТ «Оболонь»;
- провести діагностику ймовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь»;
- проаналізувати зарубіжний досвід покращення фінансового стану підприємства;
- розробити антикризову стратегію підприємства;
- надати рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь».

Об'єктом дослідження є процеси виявлення, попередження та подолання банкрутства на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти формування системи попередження та запобігання банкрутства на підприємстві.

Методи дослідження. У роботі були використані методи економічного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії, наукової абстракції, індукції, дедукції, спостереження, групування, узагальнення, прогнозування.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи слугували матеріали періодичних видань, законодавчі та нормативно-правові акти законодавчих органів України, результати досліджень міжнародних організацій, матеріали монографій, навчальних посібників, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з питань антикризового управління підприємством, а також фінансова звітність ПрАТ «Оболонь».

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ ТА ЗАГРОЗИ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність і ознаки фінансової кризи підприємства

В процесі функціонування підприємства, з урахуванням сьогоденних економічно нестабільних для підприємств умов, існує ймовірність зародження кризових явищ. Очевидно, що необхідний захист підприємства від наслідків фінансової кризи пояснюється її сутністю та інтенсивністю впливу. Це поняття є відносним і має здатність характеризувати різноманітні ситуації, що виникають на підприємстві. Однак, у розумінні кризи велике значення мають не тільки причини, а й різноманітні наслідки: можливе відновлення організації чи її руйнування, оздоровлення чи виникнення нової кризи. Наслідки можуть призвести до різких змін чи м'якого тривалого і послідовного виходу з кризи. Після кризові зміни в розвитку організації бувають довгостроковими і короткостроковими, кількісними і якісними, оборотними і необоротними. Вихід із кризи не завжди пов'язаний з позитивними наслідками. Доволі поширені випадки, коли вплив факторів, які спричинили кризу, припинився, а кризові явища не зникають. [1, с.13] Для дослідження даної проблеми необхідно насамперед розкрити поняття «фінансової кризи» для правильного розуміння цього.

Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, що виникають на цьому підприємстві. На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза неплатоспроможності та банкрутства підприємства, діяльність його в неприбутковій зоні або відсутність у цього підприємства потенціалу для успішного функціонування. Із позиції фінансового менеджменту кризовий стан підприємства полягає в його нездатності здійснювати

фінансове забезпечення поточної виробничої діяльності.

Переборення кризи зумовлює перехід системи до нового стану, який більше відповідає ринковій ситуації, тобто підвищується конкурентоздатність підприємства. Спочатку кризові явища реалізують себе у вигляді локальної кризи, подальше їх поширення веде до системної кризи. Подолання кризи можливе шляхом коригування системи управління та перебудови організаційної структури відповідно до нових умов. Більшість дослідників доводять наявність кількох стадій у розвитку кризового процесу, кожна з яких відповідає певному ступеню порушення нормальної діяльності підприємства, втрати ним життєздатності. Найбільшого поширення набула концепція про існування трьох окремих стадій, однак їх визначення не є загальноприйнятим. Можна стверджувати, що даними стадіями є: криза ефективності, криза платоспроможності, загроза банкрутства.

Класифікація можливих причин кризового фінансового стану підприємства: криза управління як погіршення якості управління, бюрократизація і надмірне збільшення масштабів управління; соціальна криза, тобто проблеми у своєчасній оплаті праці, загроза безробіття, погіршення морально-психологічного клімату; криза виробництва як неможливість застосування прогресивної техніки і технології, спад у реалізації продукції і послуг, погіршення становища підприємства на ринку; інноваційна криза – старіння підприємства, скорочення інноваційної і стратегічної діяльності; криза довіри як утрата керівниками лідерства в колективі, некомпетентність у прийнятті рішень; фінансова криза, коли підприємство переходить із режиму своєчасного виконання зобов'язань у роботу зі збоями і зривами, його діяльність характеризується нездатністю продовження фінансового забезпечення виробничого процесу, оплати рахунків і погашення заборгованостей, тобто неплатоспроможністю підприємства. [2, с.47]

Фінансову кризу на підприємстві характеризують трьома параметрами: джерелами (факторами) виникнення; видом кризи; стадіями її розвитку. Ідентифікація цих ознак дає змогу правильно діагностувати фінансову неспроможність підприємства та дібрати найефективніший набір інструментів санаційних заходів. Класифікацію ознак фінансової кризи наведено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Класифікація ознак фінансової кризи [1, с. 11]

Головним критерієм у визначенні кризового становища може бути така ознака, коли вартість підприємства стає нижче за суму зобов'язань кредиторів. Цей процес і становить фінансовий зміст такого явища, як прямування у бік банкрутства. Основою підходу до вирішення проблеми виживання збиткових підприємств і при цьому найбільш актуальним завданням є не збанкрутування підприємств, а саме відновлення платоспроможності підприємств, виведення підприємств, що перебувають у кризі, спочатку на беззбитковий, а потім і на прибутковий рівень діяльності.

Оціночними показниками причин розвитку кризи і виникнення загрози банкрутства можуть бути такі: рівень прибутковості обороту і капіталу, тенденції їхнього розвитку; обсяги збитків за окремими ризиковими операціями (втрата основних фондів, товарно-матеріальних запасів, списання дебіторської заборгованості, збитки по інвестиційних проектах); обсяг і рівень накладання штрафних санкцій за порушення податкового, валютного, митного та інших видів законодавства; рівень фінансового важеля.

До складу оціночних показників, що характеризують можливості підприємства щодо виходу з кризи, доцільно включити коефіцієнти можливості зростання обсягів діяльності, рівня прибутку; обсяг потенційного залучення банківських та комерційних кредитів; обсяг і рівень іммобілізації ліквідних коштів з інших видів обігових та позаобігових активів; рівень можливої економії

постійних та змінних витрат; потенційний конкурентний статус підприємства; інтегральний показник інвестиційної привабливості.

Одним з ефективних методів антикризового управління, що одержав свій розвиток в Україні відносно недавно, є процес реструктуризації. Реструктуризація – це комплексна оптимізація системи функціонування підприємства відповідно до вимог зовнішнього оточення і розробка стратегії його розвитку, що сприяє принциповому поліпшенню управління, підвищенню ефективності і конкурентоздатності підприємства і продукції, що випускається, на базі сучасних підходів до управління.

Основні організаційно-економічні заходи виходу підприємства з кризи містять стратегічне планування розвитку підприємства, програми фінансової стабілізації підприємств, інвестиційну політику в антикризовому управлінні підприємством, застосування лізингу в інвестиційній політиці підприємства, методи кредитної політики підприємства й управління дебіторською заборгованістю.

Отже, узагальнюючи підходи щодо сутності фінансової кризи, причин її виникнення та наслідків для підприємства, можна зробити висновок, наскільки складним, руйнівним, непередбачуваним та комплексним може бути її вплив на суб'єкт господарювання і економіку загалом. Необхідно зазначити, що проблема фінансової кризи залишається актуальною для вітчизняних підприємств, кожне підприємство повинно розробляти індивідуальні заходи з ліквідації кризи, котрі відповідатимуть кризовій фазі, в якій знаходиться це підприємство та умовам сучасної економіки.

1.2. Система раннього попередження та реагування як метод попередження банкрутства

Сьогодні більшість підприємств підпадає під жорсткий вплив мінливих зовнішніх умов, що за неготовності суб'єктів господарювання може привести до серйозних наслідків, навіть повної ліквідації підприємства. Для того щоби мати

можливість своєчасно та правильно реагувати на вплив середовища, треба добре орієнтуватись у внутрішній структурі підприємства, знати сильні та слабкі сторони, межі впливу на фінансовий стан та важелі, якими можна здійснити цей вплив. Також важливо забезпечувати безперебійну діяльність, адже в конкурентних умовах не можна собі дозволяти простої, які легко можуть привести до втрати частки на ринку.

Сучасні динамічні умови розвитку економіки диктують підприємствам досить жорсткі умови господарювання, у зв'язку з чим підприємства та організації вимушені швидко реагувати та пристосовуватись до кардинальних змін зовнішнього середовища з метою збереження своїх конкурентних позицій, проведення подальшої успішної діяльності та одержання прибутку. В протилежному випадку – зростання заборгованості, неплатоспроможність, збитковість результатів діяльності підприємства призводять в кінцевому підсумку до його банкрутства. [3, с.171]

У сучасних ринкових умовах для нормального існування підприємства необхідне створення такої системи управління, яка чітко реагувала б на часті зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, розвиток і конкурентоспроможність партнерів, створення оптимальних трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, своєчасне прийняття управлінських рішень оперативного і стратегічного значення. Саме для запобігання кризового стану підприємств слід сформувати відповідну і адекватну реальним соціально-економічним процесам систему попередження, прогнозування та подолання банкрутства підприємства, яка породжує здатність промислового виробництва до функціонування в умовах підвищеного ризику і загроз.

Система раннього попередження та реагування (СРПР) – це особлива інформаційна система, яка інформує керівництво про потенційні ризики, які можуть насуватися на підприємство, як із зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Дана система визначає й аналізує інформацію про приховані обставини, настання яких може призвести до виникнення загрози для підприємства чи до втрати потенційних шансів. [4]

Одним із головних завдань системи раннього попередження та реагування є виявлення загрози банкрутства, тобто прогнозування банкрутства.

Доцільність впровадження системи раннього попередження та реагування полягає у вирішенні з її допомогою наступних завдань:

- своєчасної ідентифікації чинників, які сигналізують про той чи інший напрямок розвитку окремих показників, внутрішніх і зовнішніх параметрів діяльності підприємства;

- швидкої ідентифікації фінансової кризи та виявлення причин, що його зумовлюють;

- прийнятті і розробці превентивних та антикризових заходів на підприємстві.

Таким чином, в цілому можна відзначити, що завданнями системи раннього попередження є: своєчасне виявлення кризи на підприємстві; виявлення можливостей розвитку або додаткових шансів для підприємства; виявлення загрози банкрутства. Однак, погоджуюся з думкою О.О. Терещенка, що першочерговим завданням системи раннього попередження є своєчасне виявлення кризи на підприємстві, тобто ситуації безпосередньої чи непрямой загрози його існуванню. Адже, розробка, формування та впровадження на підприємстві системи раннього попередження та прогнозування є об'єктивною необхідністю для успішного і стабільного розвитку і функціонування будь-якого підприємства в сучасних умовах розвитку економіки. [5]

На рис. 1.2. зображена система попередження та економічні напрями подолання банкрутства підприємств зображена, де визначені відповідальні та виконавці, завданням яких буде формування, впровадження та реалізація даної системи на підприємстві, а також контроль за результатами виконання. Відповідальні підрозділи, як правило, призначає керівництво підприємства, але для кращої і більш продуктивнішої реалізації та впровадження даної системи є комплексний підхід, командна зацікавленість і загальна обізнаність ситуації. А також залучення різних фахівців із різних відділів допоможе знайти найбільш раціональне рішення у складних та спірних ситуаціях.

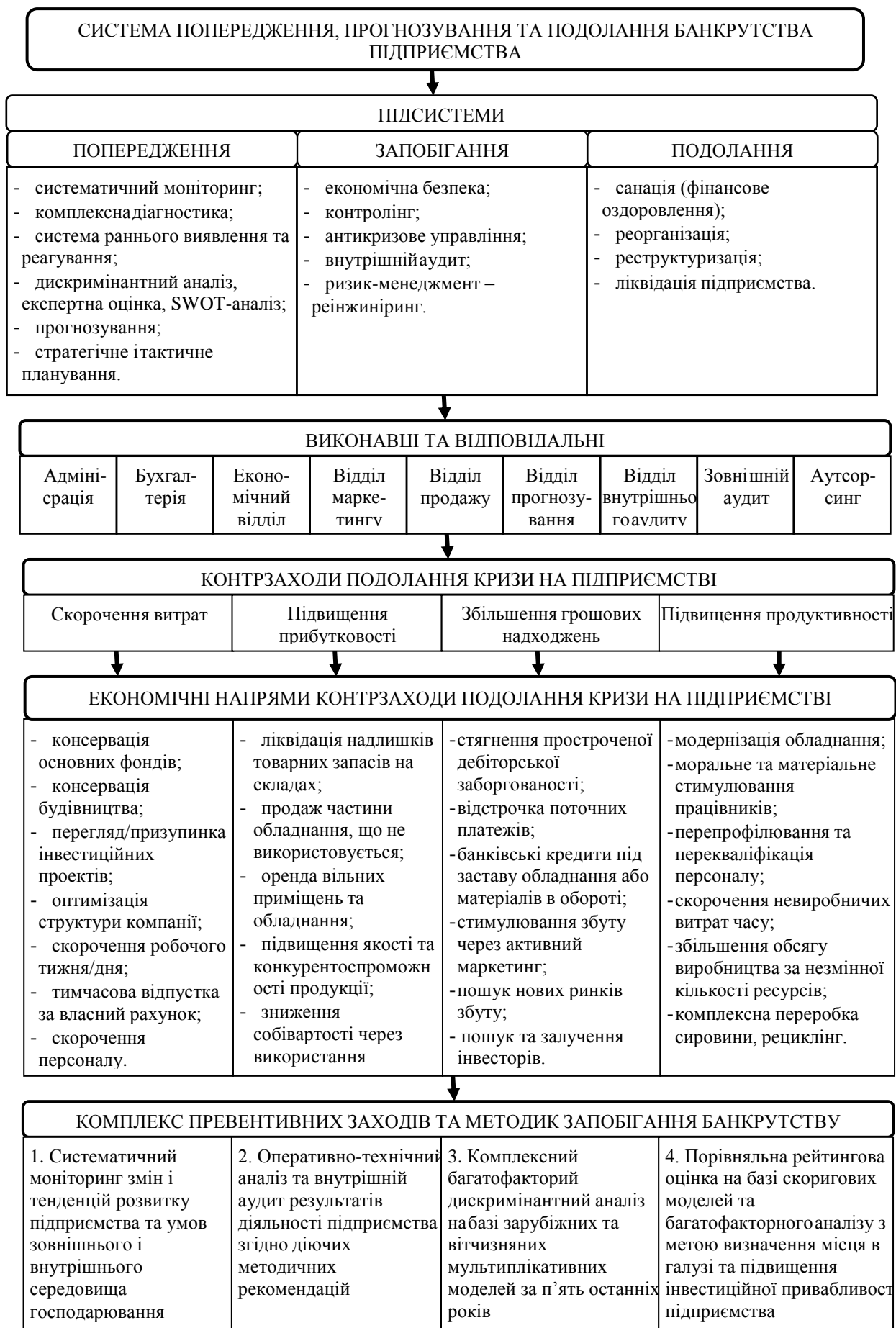

Рис. 1.2. Система попередження та економічні напрями подолання банкрутства підприємств [6, с. 37]

Основними контрзаходами подолання кризи на будь-якому підприємстві, як правило, є наступні: скорочення витрат, підвищення прибутковості, збільшення грошових надходжень та підвищення продуктивності, кожен з яких виходячи з даних має власні економічні напрями досягнення намічених цілей.

Крім того, на рис. 1.2, зазначено комплекс превентивних заходів та методик запобігання банкрутству підприємства: в першу чергу це систематичний та безперервний моніторинг діяльності підприємства в динаміці змін; постійний порівняльний аналіз та аудит результатів діяльності підприємства за декілька років (рекомендується мінімум за 3-5 років); проведення дискримінантного мультиплікативного аналізу з використання різних методик прогнозування та визначення ймовірності банкрутства підприємств; рейтингове оцінювання діяльності підприємств у галузі за допомогою скорингових моделей для визначення місця в галузі та конкурентоспроможності.

Варто відзначити, що значну роль у ефективності діяльності підприємства та його успішності відіграє кваліфікований менеджмент, що включає вмилу організацію, планування, управління діяльністю підприємства та своєчасний контроль результатів виконання.

Досить часто виживання підприємства у кризових умовах залежить від своєчасного і правильного рішення керівництва, і якщо негативний вплив зовнішніх загроз для діяльності підприємства не завжди можна нейтралізувати, то шляхи виходу підприємства із кризи цілком і повністю покладені на керівництво і залежать від своєчасного реагування, вміння та знання, як запобігти подібним ситуаціям і не допустити банкрутства підприємства. [6, с.36]

Таким чином, в результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що система попередження, прогнозування та подолання банкрутства підприємства покликана створити умови для ефективної діяльності підприємства та, в результаті, досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та господарського ризику, шляхом своєчасного виявлення та послаблення дії різноманітних небезпек та загроз.

1.3. Порядок реалізації системи раннього попередження та реагування

Сучасні трансформаційні умови ринкової економіки України характеризуються необхідністю активізації діяльності підприємств щодо розширення обсягів діяльності, виходу на світові ринки, підвищення конкурентоспроможності продукції та забезпечення стабільного економічного зростання. Саме це визначає необхідність формування системи раннього попередження і реагування та стратегічного підходу до визначення трансформаційних процесів.

Висока мінливість та динамічність ринкового оточення обумовлюють вжиття на підприємствах заходів, спрямованих на підтримку стійкості, адаптивності та гнучкості функціонування. Водночас зростання рівня інноваційності та конкурентоспроможності економіки обумовлює необхідність забезпечення економічної стійкості, який можна визначити як збалансовані кількісні, структурні та якісні зміни, що відповідають цілям організації та враховують обмеження, які висуваються зовнішнім середовищем та потенціалом підприємства. Забезпечення економічної стійкості є можливим лише на основі формування відповідного механізму управління, під яким слід розуміти інтегровану систему органічно пов'язаних економічних, організаційних, соціальних, фінансових та інших форм і методів господарювання, способів, інструментів та важелів впливу на процеси функціонування, які найбільшою мірою відповідають параметрам внутрішнього й зовнішнього середовища, обмеженням та умовам економічної діяльності. Створення такого механізму має ґрунтуватись на системі принципів та методів розроблення й реалізації управлінських рішень, визначених об'єктах і суб'єктах управління економічною стійкістю, обґрунтованих функціях управління, виділених структурних елементах механізму, особливостях їх використання.

Специфіка інформаційного забезпечення керованої економічної стійкості підприємств полягає в необхідності вирішення таких завдань, як забезпечення

інформацією та моделями оцінювання поточного стану підприємства, зокрема розвитку всіх сфер діяльності за останні періоди часу; забезпечення інформацією та моделями оцінювання потенціалу розвитку, відповідно, керованості розвитку; забезпечення інформацією для планування заходів щодо розвитку різних сфер діяльності підприємства; забезпечення інформацією та моделями оцінювання виконання планів і виявлення причин відхилень.

Для вирішення проблеми всебічного охоплення розвитку промислових підприємств інформаційне забезпечення має бути єдиним комплексом взаємопов'язаних інформаційних продуктів, які охоплюють усі сфери діяльності підприємства. Для формування інформаційної бази потрібно постійно відслідковувати та вивчати запити внутрішніх і зовнішніх користувачів інформації, відповідати на питання про те, кому яка інформація необхідна, у які строки її варто надавати.

Важливим завданням стратегічного управління економічною стійкістю підприємства є своєчасне виявлення стратегічних проблем на підприємстві, які можуть проявитись у фінансовій кризі або навіть у банкрутстві підприємства. Основний зміст прогнозування погіршення економічної ситуації полягає в передбаченні та оцінюванні можливих негативних тенденцій діяльності підприємства, які можуть привести до його неплатоспроможності та втрати ліквідності, отже, банкрутства або ліквідації. Задля швидкої ідентифікації фінансової кризи та банкрутства, виявлення причин, що її зумовлюють, та розроблення антикризових заходів на підприємствах доцільно впроваджувати систему раннього попередження та реагування (СРПР).

Під час роботи підприємство проводить постійний моніторинг та аналіз зовнішнього й внутрішнього середовища, визначає свою позицію, що дає йому змогу здійснювати циклічну перевірку забезпечення активними стратегіями економічної стійкості фірми. Якщо ця перевірка дає позитивний результат, то підприємство автоматично повертається до моніторингу. Інакше воно має два шляхи:

- поповнити або оновити пакет активних стратегій новими моделями з наявного банку стратегій;

- розробити або вдосконалити наявні стратегічні моделі, а також методи, що забезпечують їх реалізацію.

Процес впровадження інновацій та реалізація запланованих на підприємстві трансформаційних процесів повинні бути заздалегідь запланованими та керованими, що є можливим завдяки створенню оптимальної програми змін. Її розроблення повинна ґрунтуватись на встановлених параметрах змін, визначених варіантах реалізації розробленої програми та підходах до проведення трансформацій, запропонованій методиці виділення ресурсів на програму економічної стійкості, врахуванні системи обмежень. Управління в режимі раннього попередження потребує від підприємств здійснення комплексного пошуку, розроблення нових та вдосконалення наявних методів стратегічного управління на основі даних аналізу зовнішнього й внутрішнього середовища (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Схема послідовності етапів створення системи раннього попередження та реагування [7, с.97]

Такий науковий пошук буде сприяти поповненню банку стратегій задля забезпечення стратегічного управління методами, адекватними еволюції

зовнішнього середовища. Необхідно враховувати, що стратегія не може передбачати всіх змін. Вона дає лише узагальнену інформацію, є каналом оперативних дій для керівництва підприємства.

СРПР базується на використанні систем показників та індикаторів, які дають змогу не лише кількісно охарактеризувати й оцінити ситуацію, але й розкрити причини її виникнення, провести структурно-логічний аналіз чинників впливу. Головними елементами СРПР є показники та системи показників раннього попередження, засновані на модифікованій системі збалансованих показників.

Зазвичай система «Balanced Scorecard» компанії загалом складається з чотирьох проєкцій, таких як «Фінанси», «Клієнти», «Бізнес-Процеси» і «Потенціал». Цілі компанії, загалом сформульовані в чотирьох проєкціях, зазвичай узгоджуються причинно-наслідковим ланцюжком. Принципова логіка при цьому така: кваліфіковані й мотивовані співробітники, використовуючи інфраструктуру підприємства (устаткування, програмне забезпечення, транспортний парк тощо), повинні забезпечити необхідні підприємству якість та швидкість виконання бізнес-процесів. Налагоджені бізнес-процеси необхідні для досягнення конкурентної переваги та забезпечення задоволеності клієнтів підприємства. Задоволені клієнти й конкурентні переваги є передумовами досягнення бажаних фінансових цілей підприємства. [7, с.96]

Варто розуміти, що на досягнення тієї чи іншої мети (наприклад, залучення нових клієнтів), як правило, впливають не тільки заходи, віднесені безпосередньо до цієї мети, але й заходи, віднесені до інших цілей проєкції «Клієнти», а також до цілей інших проєкцій («Бізнес-Процеси» та «Потенціал»).

Такий варіант системи «Balanced Scorecard» пояснює окремим структурним підрозділам підприємства, у яких саме заходах, необхідних для досягнення стратегічних цілей, вони беруть участь, за якими індикаторами буде оцінюватись вжиття цих заходів. Крім того, корисну роль відіграє інформація про бюджети, передбачені для вжиття окремих заходів, а також строки їх реалізації.

Збалансована система показників спрямована на усунення домінування фінансових управлінських показників на підприємстві, доповнення системи внутрішньої звітності, поліпшення системи зовнішньої звітності, спрощення процесу планування, поліпшення процесу узгодження цілей. Безумовно, кожна фірма має свою стратегію, тому набір показників для її формалізації та реалізації буде різнитися. Можна лише говорити про існування типового набору показників «топового» рівня, які не мають прямої прив'язки до типу вибраної стратегії. Наприклад, виручка, прибуток, рентабельність капіталу, вартість бізнесу, кількість реклаमाцій, частка браку, ступінь завантаження потужностей, плинність кадрів є актуальними для більшості компаній незалежно від вибраної стратегії.

Набір показників повинен включати також параметри, які стосуються прогнозування банкрутства підприємств або наближення до нього. Конкретне формування таких індикаторів може бути здійснене робочою групою в складі представників підприємств, державних структур та консалтингової компанії, що спеціалізується на сегменті представлення послуг підприємствам з державним капіталом.

Використання показників блоку «Соціум» буде сигналізувати про якість державної підтримки цих підприємств за різними напрямками, своєчасність вирішення проблемних питань, вживати різних заходів щодо недопущення кризової ситуації за відповідної правовій бази.

Запропонований підхід найкраще відбиває теоретичну сутність стратегічного управління економічною стійкістю підприємства, що є умовою здатності останнього до ефективного функціонування сьогодні й успішного розвитку в майбутньому, водночас відповідає традиційному погляду на рівні управління підприємством, що забезпечує релевантність інформації СРПР, отже, ефективність системи забезпечення економічної стійкості підприємства загалом.

В табл. 1.1 наведено запропоновані етапи та необхідні дії на кожному з етапів провадження ЗСП на підприємстві.

Етапи впровадження ЗСП на підприємстві [7]

№	Назва етапу	Зміст етапу
1	Визначення стратегічних цілей	Власники бізнесу й топ-менеджери підприємства повинні формулювати відповідно до місії та стратегії підприємства чіткі однозначні стратегічні цілі в розрізі складових системи збалансованих показників
2	Збір стратегічної інформації про діяльність підприємства	Аналіз наявної інформації про діяльність підприємства та його зовнішнє середовище
3	Впровадження ЗСП	Побудова стратегічної карти підприємства
4	Складання й відбір показників ЗСП	Відбір показників, що рекомендуються авторами концепції ЗСП, а саме Д. Нортоном і Р. Капланом, з урахуванням особливостей господарювання українських підприємств та галузевої специфіки. [7]
5	Аналіз ефективності реалізації ЗСП	Аналіз фактичних значень вибраних показників із запланованими значеннями. Виявлення відхилень та причин. Збирання додаткової інформації про діяльність підприємства, коригування запланованих значень показників або стратегічних цілей

Виходячи з поставлених стратегічних цілей та специфіки галузі, можна визначити набір необхідних показників. Зрозуміло, що цей набір показників може збільшуватись або зменшуватись, додаватись або модифікуватись з урахуванням особливостей підприємств в широкому розумінні цього терміна.

Важливим є питання визначення кількості показників. Рекомендується використовувати не більше 5 показників для кожної проєкції, щоб уникнути надмірного ускладнення системи та внесення до неї незрозумілості. Після впровадження в практику цієї системи й набуття досвіду, а також врахування можливих помилок або появи нових обставин можна змінювати кількість таких показників.

Управління в режимі раннього попередження та реагування потребує від підприємств розроблення нових та вдосконалювання наявних методів стратегічного управління на основі даних аналізу зовнішнього й внутрішнього середовища. Такий науковий підхід буде сприяти поповненню банку стратегій

здля забезпечення стратегічного управління методами, адекватними еволюції зовнішнього середовища.

Таким чином, збалансована система показників спрямована на усунення домінування фінансових управлінських показників на підприємстві, доповнення системи внутрішньої звітності, спрощення процесу планування, поліпшення узгодження цілей. Впровадження ЗСП на підприємствах дає змогу здійснювати моніторинг реалізації стратегії в реальному часі, проводити її своєчасне коригування з урахуванням внутрішніх змін та впливу зовнішнього середовища. Застосування ЗСП усуває конфлікти стратегічного управління, які можуть виникати між самими власниками та найманими топ-менеджерами. Найбільшу відповідальність за побудову збалансованої системи показників на підприємстві завжди несе відділ контролінгу. Це обумовлюється тим, що ЗСП є доповненням до інструментів контролінгу. Запропонований блок «Соціум» забезпечує управління соціальною складовою підприємства відповідно до визначених критеріїв, а також дає змогу своєчасно коригувати стратегію підприємства за відсутності спротиву персоналу.

Управління підприємством на основі слабких сигналів з використанням інформаційної СРПР забезпечує виявлення інформації про майбутні загрози, генерацію пропозицій та рекомендацій для оперативного втручання в ситуацію шляхом прийняття адекватних та ефективних управлінських рішень. Розроблення СРПР доцільно здійснювати на основі інтегрованого підходу, який охоплює інформаційні технології, методи та засоби аналітичної обробки даних, моделювання, прогнозування та прийняття рішень, а також ґрунтується на таких принципах побудови, як принцип системності, принцип змінного складу обладнання, принцип модульності, принцип відкритості, принцип сумісності, принцип використання комплексу базових проектних рішень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РАНЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ПрАТ «Оболонь»)

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика ПрАТ «Оболонь»

Пиво безалкогольна галузь є досить великою складовою частиною харчової промисловості в Україні, однією з найбільш рентабельних галузей в національному господарстві країни.

На ринку України виробляється понад 880 найменувань пива. Серед всіх алкогольних продуктів пиво займає перше місце по продажах і становить 46,1% в сегменті алкогольних напоїв. За 2016 рік обсяги продажів в пивній категорії зросли на 20,5%. З 2015 р. ціна на пиво тільки росла: в порівнянні з 2014 вона збільшилася на 37%. У 2017-2019 рр. тенденція збереглась: ціна виросла на 27%.

ПрАТ «Оболонь» – один із найбільших українських виробників пива, безалкогольних, слабоалкогольних напоїв, а також води. Компанія входить в 40 світових концернів світу, що славляться своїми масштабами та якістю. Корпорація налічує значну інфраструктуру, що включає основний завод в Києві, віддалені виробничі заводи в Чемерівцях (Хмельницька обл.) та Олександрії, дочірні підприємства – «Красилівське» (м. Красилів, Хмельницька обл.) та «Пивоварня Зібберта» (м. Фастів, Київська обл.). Також до складу входять компанії з корпоративними правами, що географічно знаходяться в Коломиї, Севастополі, Рокитному, Охтирці, Бершаді та Чемерівцях.

Історія підприємства розпочинається з 1980 року, коли радянським урядом було встановлено завдання побудувати пивоварню відповідно до європейських стандартів спеціально до проведення XXII Олімпійських ігор. Основним критерієм будівництва була наявність джерел з артезіанською водою на березі

Дніпра. В 2008 році ПрАТ «Оболонь» стала лідером серед підприємств харчової галузі, отримавши сертифікацію, що включають 4 системи управління, а саме ДСТУ ISO 9001:2001 (Системи управління якістю), ДСТУ ISO 22000:2007 (Системи управління безпечністю харчових продуктів), ДСТУ ISO 14001:2006 (Системи екологічного керування), ДСТУ-П OHSAS 18001:2006 (Системи управління безпекою та гігієною праці). Упродовж років відбувалося значне розширення виробництва, диверсифікація продукції, а також впровадження різних екологічних проєктів.

У 2017 році компанія змінила форму власності – раніше вона була відкритим акціонерним товариством, а тепер позиціонується як ПрАТ. У табл. 2.1 подана основна інформація про підприємство.

Таблиця 2.1

Інформація про підприємство ПрАТ «Оболонь»

Скорочена назва:	ПрАТ «Оболонь»
ЄДРПОУ:	05391057
Юридична адреса:	04212, м. Київ, Оболонський район, вул. Богатирська, буд. 3
Зареєстрований:	Оболонська районна у місті Києві Державна Адміністрація, 02.12.2004
Галузева належність (1):	11.05
Галузева належність (2):	11.06
Галузева належність (3):	11.07
Керівник:	Булах Ігор Васильович, Генеральний директор, тел.: (044) 412-84-10
Контактна особа:	Ячник Олександр Миколайович, тел.: (044) 201-47-75
Електронна поштова адреса:	corp@kiev.obolon.ua

На своєму офіційному сайті ПрАТ «Оболонь» визначає головну мету діяльності: розширення ринків продажу, збільшення прибутків, найповніше задоволення потреб споживачів.

Головна місія функціонування ПрАТ «Оболонь» – задоволення споживчого попиту якісними та натуральними напоями за доступною ціною. Мета діяльності полягає у виході на нові ринки збуту, підвищення отриманого прибутку та задоволення потреб споживачів в повній мірі.

Предмет діяльності корпорації «Оболонь»:

1) виробництво пива, безалкогольних і слабоалкогольних напоїв, мінеральних вод, солоду та соків, вуглекислоти, пластикові пляшки, товарів народного споживання;

2) використання джерел підземних та мінеральних вод для потреб власного виробництва, водопостачання підприємств, промвузла «Оболонь», в тому числі підприємств – виробників мінеральної води;

3) забезпечення внутрішніх і міжнародних перевезень вантажів, пасажирів автомобільним транспортом;

4) здійснення роздрібною та оптовою торгівлі;

5) проведення фірмової торгівлі продукцією виробництва компанії;

6) реалізація фінансової, виробничої, торговельної, інвестиційної, маркетингової, постачальницької, будівельної, науково-дослідної, консультаційної, юридичної, видавничої, рекламної, проектної, туристичної, холдингової, комісійної, посередницької, орендної, експортно-імпоротної, культурно-освітньої, добродійної, милосердної, представницької та іншої діяльності, забезпечення визначених послуг як українським, так і іноземним юридичним та фізичним особам.

Компанія «Оболонь» виробляє дуже велику кількість різної продукції, яка має високі смакові якості при невисокій вартості, що зробило її добре впізнаваною і широко поширеною в самих різних точках продажу.

Окрім позицій на пивному ринку, корпорація «Оболонь» має різноманітний портфель безалкогольної продукції. Цей портфель включає в себе ТМ «Живчик» – один із найулюбленіших сімейних напоїв українців, лінійку традиційних лимонадів – так звану «Ностальгічну серію» (паритетний лідер відповідного сегменту ринку), квас «Старокиївський», який у 2015 р увійшов до трійки лідерів ринку квасу України, широкий асортимент мінеральних та питних вод (Оболонська, Збручанська, Аквабаланс, Прозора, та інші регіональні води). Основними ринками збуту продукції корпорації є Україна, Молдова, Білорусь та країни Прибалтії. Галузь характеризується жорсткою конкуренцією та великим

ступенем впливу цінового фактору на прийняття рішення про покупку. Основні види сировини: ячмінь, цукор, хміль, рисова січка, кукурудзяна крупа, солод. Сировина придбається як у виробників на ринку України так і за кордоном. Основною сферою діяльності компанії є виробництво різних напоїв, але окрім них компанія вирішила вийти на ринок снєків, представивши в 2013 році різні сухарики і снєки під торговою маркою «Оболонські». Дані продукти стали популярними тому виробляються і сьогодні. [9]

Діяльність корпорації направлена на збільшення випуску продукції, розширення ринку збуту, надання послуг. Менеджмент спрямовує свою діяльність на забезпечення стабільності функціонування, утримання позицій на ринку, вибір оптимальних партнерських відносин, характерна тенденція до формального та фізичного старіння персоналу, стадія життєвого циклу – старіння. [8]

На кінець 2019 р., середньооблікова чисельність штатних працівників дорівнювала 3 460 ос.

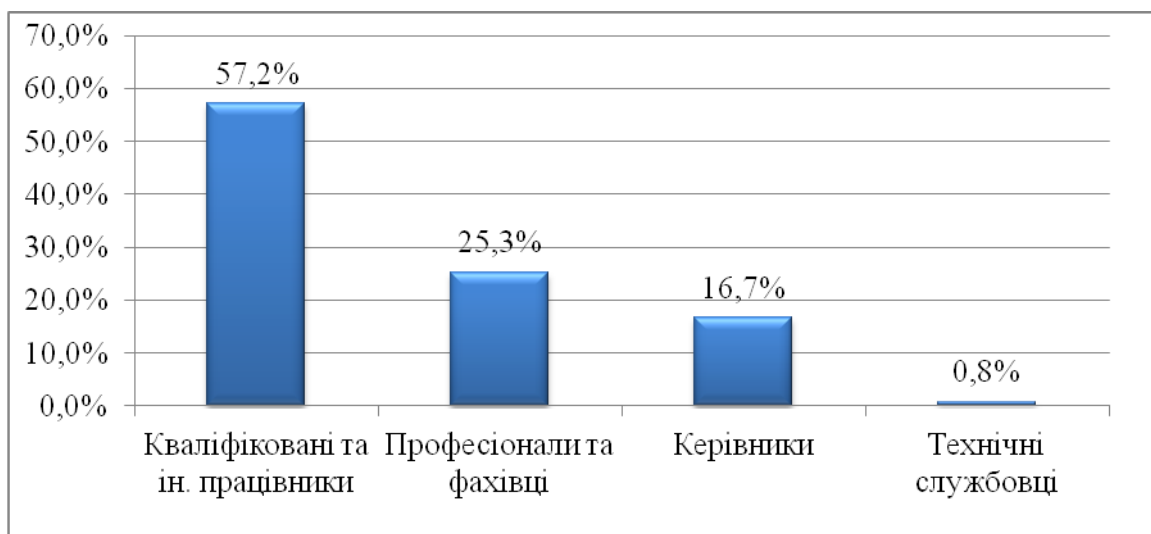

Рис. 2.1. Структура штатного персоналу ПрАТ «Оболонь» у 2019 р.

На рис. 2.1. відображена структура штатних працівників, серед яких основу становлять займають кваліфіковані працівники, значна частка належить професіоналам та фахівцям – 1 979 ос. (57,2%), їх чисельність дорівнює – 875 ос. (25,3%). Керівна ланка займає 16,7% (578 ос.), і зрештою, невеликий відсоток належить технічним службовцям – 28 осіб. [9]

Динаміка доходу від реалізації продукції та послуг по асортименту ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Вид продукції	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-			Відносне відхилення, %		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017	2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Пиво	2638152	2843714	3102954	205562	259240	464802	7,79	9,12	17,62
Безалкогольні напої	673441	748154	818340	74713	70186	144899	11,09	9,38	21,52
Слабоалкогольні напої	185500	260758	289862	75258	29104	104362	40,57	11,16	56,26
Мінеральна вода	201785	308001	346209	106216	38208	144424	52,64	12,41	71,57
Інша реалізація	931046	716071	684320	-214975	-31751	-246726	-23,09	-4,43	-26,50
Послуги з доставки	333309	408463	454333	75154	45870	121024	22,55	11,23	36,31
Маркетинг	-185694	-206397	-229870	-20703	-23473	-44176	11,15	11,37	23,79
Всього	4777539	5078764	5466148	301225	387384	688609	6,31	7,63	14,41

Одним із вагомих аспектів господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» є якість продукції та забезпечення новітніх та визнаних у світі технологій виробництва. Обсяги виробництва та реалізації продукції «Оболонь» щороку збільшуються, що призводить до збільшення доходу.

Аналізуючи дані табл. 2.2, бачимо поступове збільшення обсягів реалізації асортименту, що обумовлене зростанням попиту на окремі види продукції. Так, зростають обсяги реалізації слабоалкогольних напоїв та мінеральної води (у 2019 р. – 11,2% і 12,4% відповідно в порівнянні з 2018). До того ж, у 2018 році реалізація мінеральної води зростає вдвічі, що відкрило можливості для розвитку саме цього продукту на ринку.

Незначне зменшення обсягів іншої реалізації, що включає виробництво та продаж солоду та іншої СГ продукції в діяльності «Оболонь», проте це не має великого значення для формування прибутку корпорації.

Враховуючи дані про реалізацію продукції підприємства, можна відмітити, що упродовж досліджуваних років, реалізація пива займає більшу частку серед інших видів продукції (більше 50%). Потім безалкогольні напої (14,9%), мінеральна вода (6,3%), слабоалкогольні напої (5,3%) (рис.2.2).

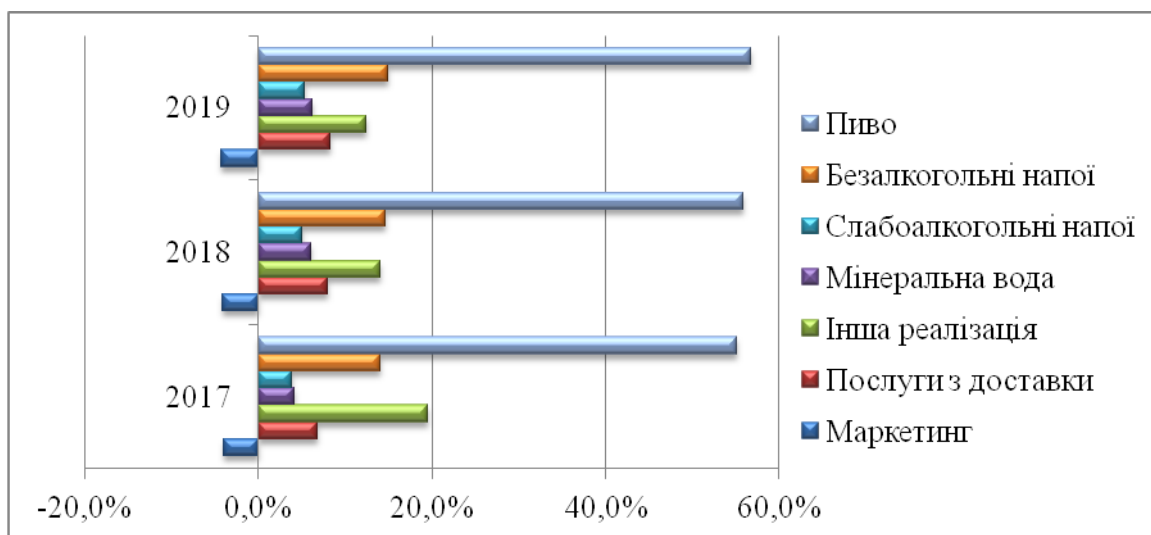

Рис. 2.2. Частка продукції та послуг ПрАТ «Оболонь» від загальної суми доходу

Помітною є позитивна тенденція в темпах приросту в 2019 р. відповідно до попередніх років. До того ж, враховуючи маркетингові дослідження ринку пивних напоїв, більше 90% усього пива на вітчизняному ринку виробляється компаніями

«САН ІнБев Україна», «Carlsberg Ukraine» і , в тому числі, «Оболонь».

Експортна діяльність ПрАТ «Оболонь» теж є досить широкою та налічує 52 країни світу, серед яких лідерами (за вартістю реалізованої продукції) є Росія (73%) , Білорусь (15,9%), Польща (3,4%), Молдова (2,9%), інші – (4,1%). Зрештою, після 2015 року продажі на закордонних ринках зменшилися внаслідок прийняття протекціоністських законодавчих актів урядами Білорусі та Росії. Частка збуту зростає на промисловому ринку, зокрема в сегменті HoReCa, ексклюзивної дистрибуції та фірмової торгівлі.

Підприємство здійснює безпосередню реалізацію продукції споживачам через фірмові точки збуту (Київ, Фастів, Бершад, Олександрія, Красилів та Староконстянтинів) за рахунок близького розташування до виробничих потужностей. Також, характерні продаж роздрібним мережам України зі складів, співпраця з незалежними дистрибуторами з власною часткою в портфелі дистрибуторських компаній. Корпорація «Оболонь» має партнерські відносини з ТОВ «Ратушенко», ТД Юкас, СП «Київ-Захід», ТОВ «ОПРЕМА-ЛЬВІВ ПС», ЧФ «Парус», ТОВ «ТД «Марс» тощо. Число українських роздрібних магазинів, що обслуговуються оптовиками, становить більше 21 тисячі, при цьому щороку зростаючи. Стратегічною метою компанії є стабільні поставки та побудова міцних партнерських відносин. Тому, стратегічні цілі «Оболонь» включають збільшення обсягу поставок на 10%. [10]

Отримання прибутку є основною метою будь-якого комерційного підприємства, що зрештою визначає економічний розвиток та перспективи функціонування на ринку, поєднує інтереси як держави, підприємств, працівника, власника, суб'єкта господарювання. Так, в табл. 2.3 відображені основні показники, що характеризують господарську діяльність ПрАТ «Оболонь». Для розуміння стану прибутковості було проаналізовано такі основні категорії як прибуток від реалізації продукції, робіт та послуг; фінансові результати від операційної діяльності, оподаткований та чистий прибуток за останні 3 роки упродовж 2017-2019 рр.

Таблиця 2.3

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр., тис. грн.

Вид продукції	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-			Відносне відхилення, %		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017	2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий дохід від реалізації продукції	4777539	5078764	5466148	301225	387384	688609	6,31	7,63	14,41
Собівартість реалізованої продукції	3878473	4292370	4277833	413897	-14537	399360	10,67	-0,34	10,30
Валовий прибуток	899066	786394	1188315	-112672	401921	289249	-12,53	51,11	32,17
Фінансовий результат від операційної діяльності	49482	-128200	219688	-177682	347888	170206	-359,08	-271,36	343,98
Чистий прибуток (збиток)	176580	-365420	257633	-542000	623053	81053	-306,94	-170,50	45,90

Упродовж 2017-2019 рр. можна спостерігати здебільшого позитивну динаміку зростання показників господарської діяльності, зокрема чистого доходу від реалізації продукції, який в 2019 році збільшився на 7,6% порівняно з 2018 р., на 6,3% в 2018 р. порівняно з 2017 р. Також, у 2019 р. дещо знижується собівартість продукції менше ніж на 1%, що свідчить про скорочення поточних витрат на виробництво та збут і є позитивним фактором, а в 2018 р. зростає на 10% в порівнянні з 2017 р.

Таким чином, спостерігається коливання собівартості реалізованої продукції та валового прибутку (який в 2018р. знизився на 12, 5% відповідно до 2017р., проте збільшився більш, ніж на 50% в 2019р.). Також, значні коливання мають показники чистого прибутку та фінансового результату від операційної діяльності, оскільки в 2018р. ПрАТ «Оболонь» має збиток в сумі 365 420 тис. грн. та 128 200 тис. грн. відповідно. В 2019р. бачимо покращення та отримання прибутку в розмірі 257 633 тис. грн. та результат від операційної діяльності – 219 688 тис. грн. [9]

2.2. Аналіз фінансового стану ПрАТ «Оболонь»

Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів товарно-матеріальних цінностей із потребами виробництва, своєчасне проведення розрахункових операцій, платоспроможність. [11]

По-перше, одним із найбільш розповсюджених шляхів удосконалення фінансового стану підприємств є своєчасне подання менеджерам підприємств достовірних даних про реальний стан підприємства. Ці дані в повному масштабі показують, які проблеми існують на даному підприємстві.

По-друге, для прийняття ефективних управлінських рішень менеджери підприємства після аналізу отриманих даних повинні зробити порівняльний аналіз таких же показників інших подібних підприємств – конкурентів даного підприємства. Порівнюючи підприємства, з'являється більш точна картина про конкурентоздатність підприємства серед інших підприємств, а в умовах ринкової економіки дуже важливо, щоб підприємство було конкурентоспроможним.

Основними завданнями аналізу фінансового стану підприємств можна назвати такі:

- проведення дослідження фінансової стійкості підприємства;
- проведення дослідження щодо ефективності використання майна (капіталу) підприємства;
- дослідження щодо забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- дослідження рентабельності підприємства;
- визначення щодо ефективного використання фінансових ресурсів підприємства;
- проведення об'єктивної оцінки динаміки та стану ліквідності, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;
- загальна оцінка становища підприємства на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності. [12, с.2]

Об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства неможливо за допомогою одного показника, нехай навіть найважливішого. Це можливо лише здійснити лише за допомогою комплексної оцінки групи показників, що усебічно та детально характеризують діяльність підприємства.

До основних груп, що комплексно характеризують фінансовий стан підприємства можна віднести такі показники :

- показники майнового стану;
- показники ліквідності;
- показники фінансової стійкості;
- показники ділової активності;

- показники рентабельності.

Кожен із цих аналізів дає інформацію про підприємство і про стан підприємства в певний період. Показники майнового стану дають відомості про тенденції зміни структури фінансових ресурсів підприємства за певний період. Показники ліквідності і платоспроможності підприємства дають можливість зрозуміти, як швидко підприємство може розраховуватися за допомогою наявного на балансі майна (активів) зі своїми зобов'язаннями (пасивами), а також можливість підприємства своєчасно задовольняти платіжні вимоги постачальників, повертати кредити і позики, видавати заробітну плату, вносити платежі до бюджету. Показники фінансової стійкості підприємства відображають частку власного капіталу в загальній сумі фінансових засобів. Узагальнений показник фінансової стійкості підприємства має вагоме значення серед інших показників фінансового стану підприємства, адже він відображає інтенсивність використання позикових засобів, рівень довгострокової стійкості підприємства без позикових засобів та ступінь залежності підприємства від короткострокових зобов'язань. Показники ділової активності підприємства дають змогу зробити висновки про ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства. Показники рентабельності підприємства характеризують фінансові результати й ефективність діяльності підприємства у цілому.

Структурний аналіз балансу підприємства дає можливість вивчити динаміку та відповідність планових значень показників фактичним. Загалом, ведення та відкритість фінансової звітності про діяльність компанії є ефективною інформаційною базою для усіх стейкхолдерів. Економічне обґрунтування господарських процесів, зв'язків між різними господарськими явищами дає розуміння про результативність ведення бізнесу та прибутковість компанії. Таким чином здійснюється розрахунок питомої ваги певної статті балансу в загальній сумі (табл. 2.4).

Вертикальний аналіз балансу ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019рр.

Статті балансу	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-			Відносне відхилення, %		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017	2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Активи									
Необоротні активи	5216689	5004205	4693164	-212484	-311041	-523525	-4,07	-6,22	-10,04
Оборотні активи	1664771	1105944	1163932	-558827	57988	-500839	-33,57	5,24	-30,08
Баланс	6881460	6110149	5857096	-771311	-253053	-1024364	-11,21	-4,14	-14,89
Пасиви									
Власний капітал	2495482	2082548	2336100	-412934	253552	-159382	-16,55	12,18	-6,39
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	2786127	1297478	867166	-1488649	-430312	-1918961	-53,43	-33,17	-68,88
Поточні зобов'язання та забезпечення	1599851	2730123	2653830	1130272	-76293	1053979	70,65	-2,79	65,88
Баланс	6881460	6110149	5857096	-771311	-253053	-1024364	-11,21	-4,14	-14,89

Варто зазначити, що показники активів мають негативну тенденцію, зменшившись на 253 053 тис. грн. в 2019 порівняно з 2018р., тим самим змінюючи загальну структуру балансу. В структурі пасивів спостерігається зменшення довгострокових зобов'язань (на 430 312 тис. грн. менше, ніж в 2018р.), поточних зобов'язань (на 76 293 тис. грн. в порівнянні з 2018р.). Позитивна тенденція до зростання притаманна показнику власного капіталу, який упродовж досліджуваних років має певні коливання, проте в 2019 році на 253 552 тис. грн. вище, ніж в 2018р.

Динаміка зміни структури розділів балансу (активу та пасиву) відображена на рисунках 2.3 та 2.4.

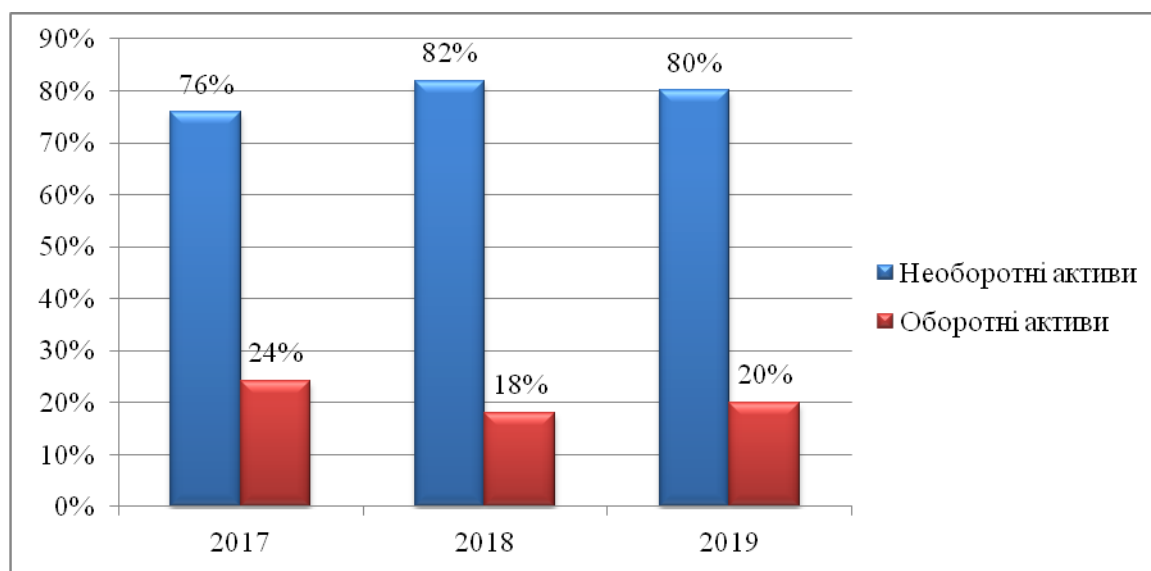

Рис. 2.3. Динаміка зміни структури активів ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Таким чином, можна зробити висновки, що необоротні активи займають більшу частку в структурі активів, ніж оборотні. Значення цих показників є нестабільними упродовж 2017-2019 рр. У 2019р. спостерігається зменшення необоротних активів (на 1,9%.) та відповідне збільшення частки оборотних в загальній структурі (на 2%). Зменшення активів компанії відображає певний спад економічної діяльності, тому в подальшому необхідно інтенсивніше працювати задля отримання потенційних економічних вигод в майбутньому.

Згідно з рис.2.4, зміна структури пасивів пов'язана з збільшення власного капіталу, що підтверджує факт накопичення капіталу упродовж 2018 року, оскільки

в 2019 значення зростає та становить на 5,8% вище, ніж в 2018р. З 2017р. значно спадає показник довгострокових зобов'язань, частка якого в структурі становила в 2017 р. – 40,5%, а вже в 2019 – 14,8%. Це відображає ефективну діяльність компанії щодо погашення кредитних зобов'язань, проте значне підвищення поточних зобов'язань негативно впливає на розвиток організації. Цей показник зріс на 22,1% в структурі пасивів з 2017р.

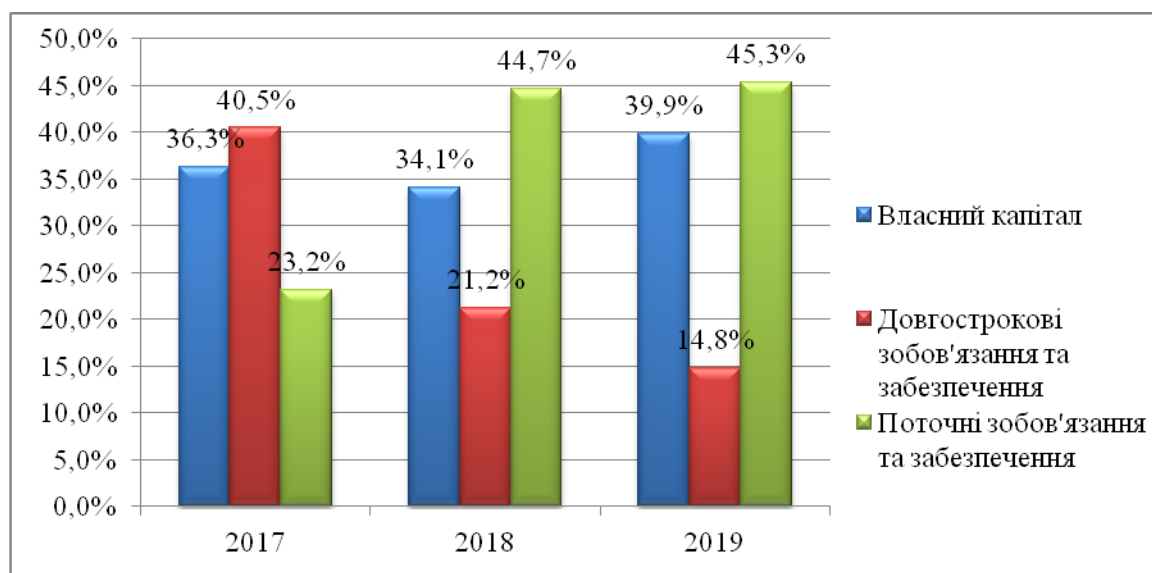

Рис. 2.4. Динаміка зміни структури пасивів ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019рр.

Загалом, результативність функціонування кожного комерційного підприємства залежить від раціонального та оптимального використання фінансових ресурсів задля розширення виробництва та поліпшення виробничих фондів. До того ж, бачимо зниження загального обсягу активів (пасивів) корпорації, що є наслідком збитковості у 2018р. та є негативним показником для розвитку ПрАТ «Оболонь».

Прибутковість та продуктивність фінансово-економічної діяльності компанії найкраще характеризують показники рентабельності та ділової активності. Певні коефіцієнти цих категорій дають змогу визначити ефективність різних операційних підрозділів.

Інтегральний показник рентабельності вказує на якість управлінських рішень, пов'язаних з фінансовою, інвестиційною і операційною діяльністю корпорації (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка рентабельності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність активів	0,03	-0,06	0,04	-0,09	0,10	0,01
Рентабельність власного капіталу	0,07	-0,16	0,12	-0,23	0,28	0,05
Рентабельність продукції	-0,002	-0,04	0,04	-0,04	0,08	0,04
Рентабельність продажів	0,04	-0,07	0,05	-0,11	0,12	0,01

Загалом, варто відмітити негативні показники рентабельності у 2018 р. як результат збитковості чистого прибутку. Проте, в 2019 році, корпорація змогла вийти на рівень зростання та значно покращила результати. Таким чином зросли коефіцієнти рентабельності власного капіталу (на 0,28 абс. од), що демонструє не лише збільшення чистого прибутку, а й можливість компанії генерувати прибуток власникам за дивідендами. Рентабельність продукції та продажів також підвищуються, що говорить про збільшення обсягів реалізованої продукції, та відповідне отримання прибутку. Загалом, корпорація повинна продовжувати таку політику розвитку, а задля подальшого підвищення показників рентабельності – оптимізувати структуру фінансових ресурсів та зменшувати витрати на виробництво продукції, раціоналізувати витрати на маркетингові комунікації та інші операційні процеси. [13]

Ефективність залучення активів компанії, раціональність політики управління запасами готової продукції і виробничими запасами характеризуються показниками ділової активності. У фінансовому аспекті, остання проявляється у швидкості обороту коштів. Оцінка ділової активності включає дослідження рівнів та динаміки різних коефіцієнтів оборотності, основні з яких наведені в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Показники ділової активності ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019 рр.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
Оборотність активів	0,71	0,78	0,91	0,07	0,13	0,20
Оборотність власного капіталу	1,98	2,22	2,47	0,24	0,25	0,49

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7
Оборотність дебіторської заборгованості	20,44	20,25	23,52	-0,19	3,27	3,08
Оборотність кредиторської заборгованості	6,23	5,49	5,66	-0,74	0,17	-0,57
Оборотність основних засобів (фондовіддача)	0,90	1,01	1,15	0,11	0,14	0,25

Таким чином, з розрахованих значень табл. 2.6, можна відмітити здебільшого позитивну тенденцію до зростання показників ділової активності корпорації упродовж 2017-2019 рр.. Спостерігається лише зменшення коефіцієнтів оборотності дебіторської заборгованості та оборотності кредиторської заборгованості у 2018 р.. Розмір дебіторської заборгованості залежить від встановлених умов розрахунків корпорації з власними клієнтами. Зміна вказаних умов має переваги у вигляді збільшення обсягу реалізації і прибутку. Недоліком є нестача оборотних коштів, а також сповільнення оборотності капіталу та ймовірність підвищення обсягу безнадійних боргів. Так, підвищення даних показників свідчить про збільшення швидкості погашення заборгованості як дебіторами, так і підприємством. [14]

Ефективність використання основних засобів корпорації з роками дещо зростає, про що свідчить коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) – підвищення на 0,14 абс. од в 2019р. Швидкість обороту активів та власного капіталу також підвищується (на 0,13 та 0,26 відповідно), що характеризує ефективність управління доходами та витратами, а також оптимізацію кількості власних та залучених коштів.

Стійкість фінансового стану підприємства залежить від оптимальної структури джерел капіталу (від співвідношення власних і позикових коштів), від структури активів підприємства і насамперед від співвідношення основних і оборотних коштів, а також від рівноваги активів і пасивів підприємства за функціональною ознакою. [15, с. 107]

Іншими словами, проведемо аналіз готовності ПрАТ «Оболонь» до несподіваних змін ринкової кон'юнктури (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Аналіз показників фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» за 2017–2019рр.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,01	0,286	0,363	0,28	0,08	0,35
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,962	0,64	0,67	-0,32	0,03	-0,29
Коефіцієнт фінансової залежності	96,29	3,497	2,75	-92,79	-0,75	-93,54
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,528	-0,384	-1,06	0,14	-0,68	-0,53
Коефіцієнт забезпечення власними коштами	-1,142	-1,161	-1,05	-0,02	0,11	0,09
Коефіцієнт інвестування	0,019	0,427	0,52	0,41	0,09	0,50

Згідно проведеного аналізу фінансової стійкості ПрАТ «Оболонь» бачимо, що більшість показників станом на 2019 р. надто відхиляються від їх нормативних значень, тому у підприємства стан низької фінансової незалежності, але й слід відзначити, що у поточній перспективі підприємство не має загрози банкрутства, оскільки воно має достатній запас стійкості. Слід зазначити, що власні та загальні ресурси підприємства мають низьку ефективність використання, незважаючи на зростання ефективності у проаналізованому періоді. Отже, перш за все підприємству необхідно зосередитися на підвищенні прибутковості діяльності, що позитивно вплине на ефективність використання власних та загальних коштів.

У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства виступає його ліквідність і платоспроможність. Оцінку ліквідності підприємства виконують за допомогою системи фінансових коефіцієнтів, які дозволяють зіставити вартість поточних активів, що мають різний ступінь ліквідності, із сумою поточних зобов'язань (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Аналіз показників ліквідності ПрАТ «Оболонь» за період 2017– 2019 рр.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт покриття	0,48	0,517	1,041	0,037	0,524	0,561

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,189	0,217	0,57	0,028	0,353	0,381
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,014	0,003	0,028	-0,011	0,025	0,014
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	-1603326	-1450031	64920	153295	1514951	1668246

Таким чином, переглянувши дані табл. 2.8, можна дійти висновку, що ПрАТ «Оболонь» є недостатньо ліквідним підприємством, що демонструють розраховані показники ліквідності. Їх значення занадто відхиляються від нормативних, що є безумовно негативним явищем. Проте, варто відзначити й той факт, що прослідковується позитивна динаміка за всіма показникам ліквідності, тобто ПрАТ «Оболонь» починає покращувати власну здатність перетворювати активи в кошти платежу для погашення короткострокових зобов'язань.

Відповідно до наведених розрахунків, можна зробити висновок про спрямування діяльності ПрАТ «Оболонь» на такі аспекти:

- збереження курсу стабільності показників фінансового стану;
- постійне та поступове підвищення значень прибутку і рентабельності;
- збільшення обсягів реалізації. [16, с. 175]

Отримання прибутку корпорації напряду належить від впливу факторів середовища. Із зовнішніх чинників – це: позиція на ринку, тарифи та ціни на паливному ринку, стан соціальних умов, забезпеченість природними ресурсами тощо. До внутрішніх можна віднести наступні: обсяг і якість виробництва продукції, рівень поточних витрат та собівартості, продуктивність організації праці, кваліфікація персоналу та їх рівень мотивування, а також забезпечення виробничими фондами.

В цілому, для подальшого розвитку прибутковості та подолання кризових явищ, корпорації необхідно зосередити увагу на стабілізації грошових потоків, зменшенні частки короткострокових кредитів і реструктуризувати банківські кредити. Важливою є ефективність операційної діяльності за рахунок її оптимізації, зниження собівартості та поточних витрат, збільшення доходу від реалізації та частки високомаржинального товару в продуктовому портфелі. [17]

2.3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства

Нестабільний стан економіки за останні роки негативно вплинув на роботу багатьох підприємств України. Дедалі частіше спостерігається стійка тенденція зростання банкрутства на підприємствах, що звичайно ж є негативною ознакою розвитку бізнесу в Україні. Завдяки цьому, проблема виявлення ймовірності банкрутства підприємств набуває важливого значення, оскільки своєчасне і достовірне виявлення даного явища дозволяє сформувати відповідну фінансову політику на підприємстві та розробити ряд заходів щодо уникнення краху компанії. Перш за все, слід зазначити, що ж означає поняття «банкрутство». Під банкрутством слід розуміти визнану господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Банкрутство існуючих підприємств значно впливає на розвиток української економіки та знижує доходи державного бюджету. Для уникнення краху компаній були розроблені різні методики прогнозування майбутньої неплатоспроможності підприємств. У сучасній економічній науці є численні розробки у сфері аналізу та прогнозу діяльності неплатоспроможних підприємств, що дає змогу встановити наявність сумнівів у продовженні безперервної діяльності суб'єкта господарювання, тобто виявляти й оцінювати ознаки (критерії) ймовірності банкрутства неплатоспроможних підприємств.

З метою своєчасного нівелювання негативних факторів зовнішнього середовища підприємств були розроблені методики оцінки антикризової стійкості, що, найчастіше, досягається шляхом прогнозування неплатоспроможності підприємства та ймовірності настання банкрутства. На сьогодні існує широкий спектр методів оцінки антикризової стійкості, більшість із яких ґрунтуються на експертних методах, тому оптимальним рішенням управлінського апарату буде використовувати комплексну систему оцінки для усунення великих відхилень.[18, с. 59]

Теорія та практика менеджменту у питанні оцінки антикризового стану підприємства налічує чотири групи моделей: економіко-математичні, експертні, штучні інтелектуальні системи, фінансові показники. Для оцінки ймовірності настання банкрутства найбільш практичною групою є саме економіко-математичні методи оцінки банкрутства, серед яких важливе місце посідає дискримінантний аналіз. Дана методика побудована на основі дискримінантної функції, за якою відбувається розрахунок інтегрального показника Z . Це дає змогу з високою точністю оцінити кризовий стан підприємства, а також виявити ймовірність настання банкрутства та визначити його зону ризику в перспективі (рис. 2.5).

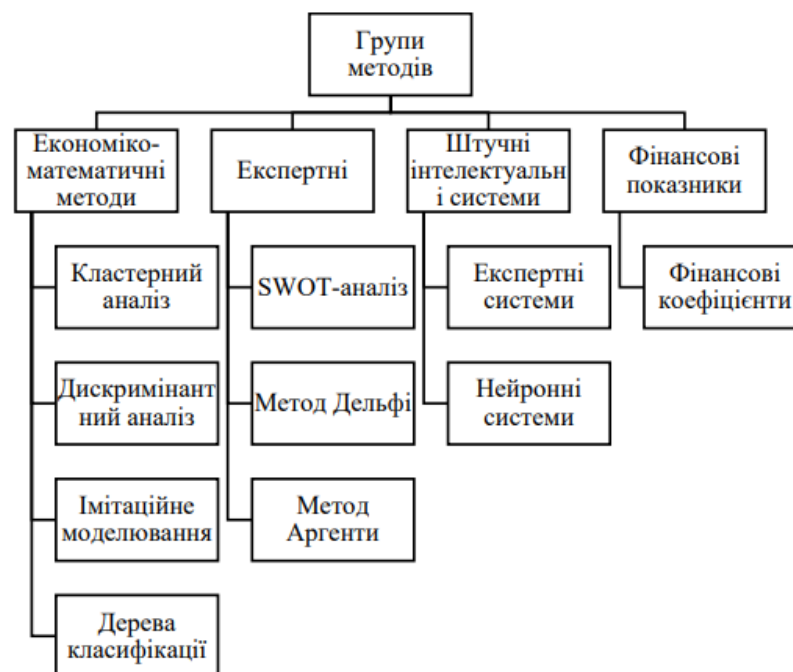

Рис. 2.5. Групи методів оцінки кризового стану підприємства [19]

Алгоритм дискримінантної функції передбачає побудову та розрахунок певної кількості показників, які характеризують фінансовий стан підприємства. Кожен показник має свою експоненту, яка була визначена науковцями на основі ретельних досліджень різного роду підприємств. За умови правильно розрахованого індексу Z , він порівнюється із критичним значенням за допомогою шкали, що визначає зону ризику підприємства. [19, с. 21]

Діагностика банкрутства підприємства передбачає своєчасне виявлення його неплатоспроможності, збитковості, фінансової залежності та низької ділової

активності, тому в класичних моделях діагностики банкрутства використовують показники прибутковості, фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності. Деякі моделі, що не містять цих складників, не повною мірою здатні оцінити результати діяльності підприємств.

Зарубіжна практика вже накопила достатній досвід оцінки фінансового стану підприємства та схильності його до банкрутства. Для цього кожному первинному фінансовому показнику приписується деякий фінансовий коефіцієнт. Зазвичай як мінімальний критерій стійкості фінансового стану підприємства використовується ймовірність банкрутства. Найпоширенішими моделями є такі економетричні моделі: оцінка ймовірності банкрутства на основі Z-рахунку Альтмана, модель Спрінгейта, коефіцієнта Бівера.

Але потрібно відзначити, що ці моделі склалися на основі фінансового стану зарубіжних підприємств і тому не є адаптованими до фінансової ситуації на українських підприємствах. Для наших підприємств більше підходять моделі О.О. Терещенка, А.В. Матвійчука. [20]

Проведемо оцінку ймовірності банкрутства підприємства за допомогою вітчизняних та зарубіжних моделей на прикладі ПрАТ «Оболонь».

Найбільш відомим і широко вживаним зарубіжним статистичним методом є метод професора Е.Альтмана. Модель Е. Альтмана побудована з використанням апарату мультиплікативного дискримінантного аналізу. За результатами підрахунку за моделлю Е.Альтмана для конкретної компанії визначається певний висновок про можливу ймовірність банкрутства.

У 1968 році Едвард Альтман, професор Нью-Йоркського університету, дослідив 66 американських компаній (половина з яких збанкрутувала між 1946 та 1965 роками, а друга половина продовжувала працювати) на основі багатовимірного дискримінантного аналізу, використовуючи 22 економічні показники і запропонував так звані Z-моделі. [21]

П'ятифакторна модель – визначається за формулою (2.1):

$$, \quad (2.1)$$

- де K_1 – відношення власного оборотного капіталу до всього активів;
 K_2 – відношення нерозподіленого прибутку до всього активів;
 K_3 – відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів;
 K_4 – відношення власного капіталу до зобов'язань;
 K_5 – відношення чистого доходу до всього активів.

Таблиця 2.9

Шкала визначення стану підприємства за моделлю Е. Альтмана

Значення показника Z	Імовірність банкрутства
До 1,8	дуже висока
1,81 – 2,70	висока
2,71 – 2,99	можлива
3,00 і більше	дуже низька

Таким чином, зіставляємо отримане значення із шкалою та робимо відповідні висновки про ймовірність банкрутства на досліджуваному підприємстві. Розрахунок коефіцієнтів та інтегрального показника ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Е.Альтмана за 2017–2019 рр. представлено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Оцінка банкрутства за моделлю Е. Альтмана ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019рр.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
K_1	0,24	0,18	0,2	-0,06	0,02	-0,04
K_2	0,03	-0,06	0,04	-0,09	0,1	0,01
K_3	0,43	0,36	0,47	-0,07	0,11	0,04
K_4	0,57	0,52	0,66	-0,05	0,14	0,09
K_5	0,43	0,36	0,47	-0,07	0,11	0,04
$Z=$	2,52	1,99	2,72	-0,53	0,73	0,2
Імовірність банкрутства	висока	дуже висока	висока	–	–	–

На основі показників табл. 2.10 інтегральний показник рівня загрози банкрутства за моделлю Альтмана впродовж 2017–2019 рр. є низьким, відповідно, рівень загрози банкрутства за моделлю Альтмана ПрАТ «Оболонь» високий.

Проте, незважаючи на значну поширеність моделі Альтмана та цілої низки її переваг, вчені виділяють й недоліки. Зокрема, О.М. Барановська вважає, що

необхідно акцентувати увагу на тому, що, незважаючи на відносну простоту моделі Альтмана для оцінки кризового стану підприємства, використання її у наявному вигляді не дає змоги одержати об'єктивний результат у сучасних умовах України. Недоліком є також те, що модель Альтмана розроблена на основі даних 50-х років минулого століття й є застарілою, тому з огляду на суттєві зміни у рівні економічного розвитку вважається за доцільне їх періодичне тестування на нових вибірках даних для досягнення більшої точності отриманих результатів, які слугують основою для прийняття управлінських рішень. [22]

Ідеї Альтмана були продовжені Спрінгейтом, який побудував модель на підставі дослідження впливу фінансових показників. Модель Спрінгейта передбачає розвиток інтегрального показника, за допомогою якого здійснюється оцінка ймовірності визнання підприємства банкрутом. Ця модель була побудована М. Спрінгейтом в університеті Симона Фрейзера в 1978 р. за допомогою покрокового дискримінантного аналізу методом, який розробив Е. Альтман у 1968 р.

У процесі створення моделі з 19 фінансових коефіцієнтів, які вважалися найкращими, в остаточному варіанті залишилося тільки чотири. Точність даної моделі є досить високою і становить більше 90%. У загальному модель Спрінгейта має такий вигляд: .

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D, \quad (2.2)$$

де А – частка оборотного капіталу в структурі активів;

В – відношення чистого прибутку до виплати податків і відсотків до сукупних активів;

С – відношення чистого прибутку до виплати відсотків до поточних зобов'язань;

Д – відношення доходу від реалізації продукції до всіх активів.

Точно визначити прогнозування банкрутства ПрАТ «Оболонь» можна за допомогою моделі Спрінгейта (табл. 2.11). Якщо для підприємства критерій $Z < 0,862$, то підприємство – потенційний банкрут, якщо $Z > 2,451$, то загроза

банкрутства мінімальна і підприємство є фінансово надійним.

Таблиця 2.11

Оцінка банкрутства за моделлю Спрінгейта ПрАТ «Оболонь» за 2017–2019рр.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
A	0,24	0,18	0,2	-0,06	0,02	-0,04
B	0,03	-0,05	0,02	-0,08	0,07	-0,01
C	0,14	-0,12	0,05	-0,26	0,17	-0,09
D	0,69	0,83	0,93	0,14	0,1	0,24
Z=	0,72	0,28	0,69	-0,44	0,41	-0,03

За даними табл. 2.11 ПрАТ «Оболонь» за моделлю Спрінгейта має схильність до банкрутства у 2017-2019 роки. Оскільки у 2018-2019 рр. цей показник нижчий ніж у 2017р., то підприємство вважається потенційним банкрутом.

Відомий фінансовий аналітик Уільям Бівер запропонував свою систему показників для оцінки фінансового стану підприємства з метою визначення ймовірності банкрутства – п'яти факторну модель, що містить такі індикатори:

- коефіцієнт Бівера (відношення суми чистого прибутку і амортизації до позикових коштів);
- рентабельність активів (чистий прибуток / сукупні активи * 100);
- фінансовий леверидж (питома вага позикових коштів у пасивах, %);
- коефіцієнт покриття оборотних активів власними оборотними коштами (частка чистого оборотного капіталу в активах підприємства);
- коефіцієнт поточної ліквідності.

Таблиця 2.12

Система показників У. Бівера для діагностики банкрутства ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019рр.

Показники	Значення показників		
	Стійкий фінансовий стан (1 група)	За 5 років до банкрутства (2 група)	За 1 рік до банкрутства (3 група)
1	2	3	4
Коефіцієнт Бівера	0,4-0,45	0,17	<0
Рентабельність активів	6-8	>4	<0

Продовження табл. 2.12

1	2	3	4
Фінансовий леверидж	<37	<50	<80
Коефіцієнт покриття	>3,2	<2	<1

Вагові коефіцієнти для індикаторів в моделі У. Бівера не передбачені і підсумковий коефіцієнт ймовірності банкрутства не розраховується. Отримані значення даних показників порівнюються з їх нормативними значеннями для трьох станів фірми, розрахованими У. Бівером для благополучних компаній, для компаній, збанкрутілих протягом року, і для фірм, які стали банкрутами протягом п'яти років.

Основною відмінністю системи Бівера від інших систем діагностики банкрутства підприємства є те, що в даній системі значення декількох коефіцієнтів порівнюються з нормативними величинами, і відповідно до них підприємству присвоюється один з трьох станів:

1. Фінансово стійке.
2. Ймовірне банкрутство протягом п'яти років.
3. Ймовірне банкрутство протягом одного року.

Перевагами методу У. Бівера є те, що дослідження відбувались на основі 79 неплатоспроможних і 79 нормально функціонуючих підприємствах та вперше були використані статистичні прийоми у сполученні із фінансовими коефіцієнтами. Нормативні значення фінансових показників не враховують галузеву специфіку підприємств, що є недоліком методу. Крім того, ефективність використання капіталу на підприємствах (оборотність, рентабельність) не враховується в розрахунках, а також визначення коефіцієнта проводиться у статиці, що ускладнює використання методу Бівера українськими підприємствами.

Таблиця 2.13

Оцінка банкрутства за коефіцієнтом Бівера ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019рр.

Показники	2017р.	2018р.	2019р.	Характеристика показників (групи)		
				2017р.	2018р.	2019р.
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт Бівера	0,14	0,02	0,19	2	2	2

Продовження табл. 2.13

1	2	3	4	5	6	7
Рентабельність активів, %	2,57	-5,98	4,40	2	3	2
Фінансовий леверидж, %	63,74	65,92	60,12	2	2	2
Коефіцієнт покриття	1,04	0,41	0,44	3	3	3

З табл. 2.13 видно, що ПрАТ «Оболонь» у 2017 році за значенням показника коефіцієнта У. Бівера 0,14 мав нестійкий фінансовий стан та середній ризик банкрутства. У 2018 році корпорація наблизилась за значенням цього показника – 0,02 до кризового фінансового стану та ризику банкрутства протягом найближчого року. У 2019 році показник коефіцієнта У. Бівера склав 0,19, тож корпорація має нестійкий фінансовий стан та середній ризик банкрутства протягом найближчих п'яти років.

Рентабельність активів даної корпорації у 2018 році склала відповідно – 5,98%, але у 2019р. даний показник зріс до 4,4%, що свідчить про покращення кризового фінансового стану та ризику банкрутства.

Фінансовий леверидж на 2017-2019 років мав такі значення: 63,74%, 65,92%, 60,12%, що демонструє нестійкий фінансовий стан та середній ризик банкрутства протягом найближчих п'яти років. У 2017-2019 роках значення коефіцієнта покриття становило відповідно 1,04 та 0,41 і 0,44, що свідчить про нестійкий фінансовий стан корпорації та середній ризик банкрутства протягом найближчих п'яти років.

З метою досягнення максимальної точності оцінки ймовірності банкрутства українських підприємств була розроблена шести факторна дискримінантна функція оцінки ймовірності банкрутства українським науковцем Терещенком Олегом Олександровичем шляхом дослідження 850 українських підприємств різних галузей.

Дискримінантна функція моделі Терещенка першого типу має вигляд [23]:

$$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6, \quad (2.3)$$

де x_1 – відношення Cash Flow до зобов'язань;

x_2 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

x_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

x_4 – відношення прибутку до виручки;

x_5 – відношення виробничих запасів до виручки;

x_6 – відношення виручки до основного капіталу.

Одержані значення показника Z можна інтегрувати так:

$Z > 2$ – підприємство є фінансовою стійкимі йому не загрожує банкрутство;

$1 < Z < 2$ – у підприємства порушено фінансову рівновагу (фінансову стійкість), але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління;

$0 < Z < 1$ – підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів;

$Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.

Таблиця 2.14

Оцінка банкрутства за моделлю ТерещенкаПрАТ «Оболонь» за 2017-2019рр.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
x_1	0,07	0,12	0,13	0,05	0,01	0,06
x_2	1,57	1,55	1,66	-0,02	0,11	0,09
x_3	0,03	-0,03	0,04	-0,06	0,07	0,01
x_4	0,04	-0,02	0,05	-0,06	0,07	0,01
x_5	0,002	0,001	0,001	-0,001	0	-0,001
x_6	0,69	0,83	0,93	0,14	0,1	0,24
$Z =$	0,64	0,05	0,96	-0,59	0,91	0,32

Проведений аналіз оцінки ймовірності настання банкрутства ПрАТ «Оболонь» (табл. 2.14) свідчить про високу зону ризику настання банкрутства протягом досліджуваного періоду. У 2017 році на ПрАТ «Оболонь» існувала серйозна загроза настання банкрутства, оскільки розрахунковий показник ймовірності банкрутства був менший 1. Це свідчить про порушення фінансової стійкості. У 2017 році коефіцієнт ймовірності банкрутства мав значення дуже близьке до 0, що дозволяє ідентифікувати стан підприємства у 2017 році як на пів кризовий. У 2019 році ПрАТ «Оболонь» фінансовий стан покращився і

розрахунковий показник ймовірності банкрутства майже становив 1, тому що на підприємстві були залучені санаційні заходи для покращення ситуації.

На думку Терещенка, оптимальна дискримінантна функція повинна враховувати всі складові фінансового стану: ліквідність, прибутковість, оборотність, структуру власності, капіталу тощо.

Перевагами моделі є простота розрахунків з урахуванням галузевих особливостей підприємств, через використання різних модифікацій базової моделі для підприємств різної діяльності вирішує проблему визначення критичних значень показників, які є показником ймовірності банкрутства підприємства певної галузі. Однак вона не позбавлена недоліків, оскільки дані прогнозу дуже суб'єктивні, тому можуть виникнути проблеми з точністю оцінки. Крім того, модель спрямована на універсальність, ніж практичну ефективність. [24]

Однією з найпопулярніших українських моделей, яка використовується для розрахунку ймовірності банкрутства підприємств, є модель Матвійчука. [25]

Аналізуючи наявні методи діагностування банкрутства та оцінювання фінансового стану підприємства, А.В. Матвійчук доходить до необхідності у новому методологічному підході проведення комплексного фінансового аналізу підприємства з використанням інструментарію теорії нечіткої логіки. Такий інструментарій було обрано вченим як математичне підґрунтя, що дає змогу формувати модель з урахуванням специфіки українського бізнесу, не накладаючи обмежень на характер вхідної інформації та налаштовуючи параметри моделі на реальних показниках діяльності фінансово стійких компаній і підприємств-банкрутів. [26]

У результаті отримано модель оцінки ймовірності банкрутства українських підприємств у вигляді дискримінантної функції на основі такого набору пояснюючих змінних:

$$Z=0,033*X_1+0,268*X_2+0,045*X_3-0,018*X_4- 0,004*X_5- 0,015*X_6 +0,702*X_7, \quad (2.4)$$

де x_1 – коефіцієнт мобільності активів;

x_2 – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;

x_3 – коефіцієнт оборотності власного капіталу;

x_4 – коефіцієнт окупності активів;

x_5 – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;

x_6 – коефіцієнт концентрації залученого капіталу;

x_7 – коефіцієнт покриття боргів власним капіталом.

Якщо при застосуванні даної моделі для оцінки фінансового стану значення Z більше від 1,104, то це свідчить про задовільний фінансовий стан підприємства та низьку ймовірність його банкрутства. І чим вище значення Z , тим стійкішим є становище компанії. Якщо ж значення Z для підприємства виявилось меншим від 1,104, то виникає загроза фінансової кризи. З подальшим зменшенням показника Z імовірність банкрутства аналізованого підприємства збільшується. Всі розрахунки вищезазначеної вітчизняної моделі прогнозування банкрутства на прикладі ПрАТ «Оболонь» представлені у табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Оцінка банкрутства за моделлю Матвійчука ПрАТ «Оболонь» за 2017-2019р.

Показник	2017р.	2018р.	2019р.	Абсолютне відхилення, +/-		
				2018-2017	2019-2018	2019-2017
1	2	3	4	5	6	7
x_1	0,32	0,22	0,25	-0,1	0,03	-0,07
x_2	2,08	1,06	1,53	-1,02	0,47	-0,55
x_3	1,91	2,31	2,34	0,4	0,03	0,43
x_4	1,2	1,2	1,07	0	-0,13	-0,13
x_5	0,04	-1,47	-1,28	-1,51	0,19	-1,32
x_6	0,64	0,66	0,6	0,02	-0,06	-0,04
x_7	0,52	0,49	0,64	-0,03	0,15	0,12
$Z =$	0,99	0,71	0,95	-0,28	0,24	-0,04

За отриманими результатами табл. 2.15 можна зробити висновок, що за аналізований період для підприємства характерна загроза фінансової кризи, що пов'язана з порушенням фінансового стану. У моделі інтегрального показника найбільшу вагу мають коефіцієнти x_2 та x_7 , що і зумовлює зменшення інтегрального показника у 2018 році через значне зростання обсягу поточних зобов'язань. Перевагами такого підходу є набагато вища точність діагностики банкрутства підприємства, ніж для інших моделей. Серед недоліків можна відзначити вибір лише двох класів стану компанії, оскільки при використанні

дискримінантної моделі цього недостатньо для оцінки реального фінансового становища.

Порівнюючи отримані результати діагностики банкрутства ПрАТ «Оболонь» на основі зарубіжних і вітчизняних моделей, для наочності вся інформація буде згрупована, що була одержана у процесі дослідження, в таблицю 2.16.

Таблиця 2.16

Зведена оцінка ймовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь» у 2017-2019рр. за формалізованими моделями

Модель	Оцінка ймовірності банкрутства підприємства		
	2017р.	2018р.	2019р.
1	2	3	4
Модель Терещенка	висока	дуже висока	висока
Модель Матвійчука	висока	висока	висока
Модель Альтмана	висока	дуже висока	висока
Модель Спрінгейта	висока	дуже висока	висока
Модель Бівера (коефіцієнт Бівера, нормативне значення не менше 0,17)	0,14	0,02	0,19

Отже, як бачимо, у результаті дослідження виявлено, що ПрАТ «Оболонь» у період 2017-2019 рр. має всі ознаки банкрутства, незважаючи на незначні поліпшення динаміки деяких фінансових показників балансу і звіту про фінансові результати. Так, всі обрані для апробації моделі дали негативний результат.

Застосовувати вищезазначені моделі для українських підприємств потрібно з огляду на те, що вони були побудовані вченими на статистичній вибірці зарубіжних компаній. А враховуючи те, що в Америці та інших європейських країнах бухгалтерська звітність має стандарти, що різняться (GAAP), коефіцієнти виходять неідентичними. І саме ці обставини не дають змоги механічно використовувати аналізовані моделі для країн із розвинутою економікою, оскільки вони мають низьку здатність оцінювати реальний фінансовий стан підприємств в умовах трансформаційної економіки. Проте ці моделі можна використовувати як рекомендаційні, оскільки вони є універсальними і включають у себе основні фінансові коефіцієнти.

Друга причина, на яку варто звернути увагу, – врахування галузевої особливості компанії у проведенні аналізу фінансової стійкості і ризику банкрутства, оскільки ця обставина має безпосередній вплив на структуру балансу. У порівнянні розрахованих значень коефіцієнтів з «нормою» необхідно правильно трактувати отриманий результат. Тому, найбільшу адекватність прогнозування ймовірності банкрутства для українських компаній має саме дискримінантна багатофакторна модель, розроблена Матвійчуком, яка враховує особливості української економіки і забезпечує найвищу точність діагностування фінансової стійкості національних підприємств.

Аналіз фінансово-господарського стану ПрАТ «Оболонь» свідчить про наявність значних перспектив розвитку на українському ринку пива, оскільки протягом аналізованого періоду частка ринку корпорації зросла на 6%. Проте зростання частки ринку та збільшення ринків збуту не дозволило корпорації захиститися від отримання збитків. Причиною падіння антикризової стійкості ПрАТ «Оболонь» стало скорочення ринків збуту після анексії Кримського півострова та антитерористичної операції. Корпорація юридично володіє та керує Севастопольським заводом напоїв «Оболонь», а фактично володіння даною структурною одиницею приносить збитки через втрату доступу управління заводом. Керівництво виявляло бажання продати чи здати в оренду підприємство, проте юридично цього зробити не може, оскільки Держкомісія з цінних паперів та фондового ринку в березні 2015 року зупинила обіг по всіх емітентах, які юридично локалізуються в українському Криму. Разом з тим, корпорація у 2017 році продала ПрАТ «Оболонь Агро» задля виходу із збиткового становища. Звітність ПрАТ «Оболонь» свідчить про те, що того року підприємство отримало прибуток, проте ефект від продажу структурної одиниці був тимчасовим, оскільки наступного року фінансовий стан ПрАТ «Оболонь» знову став збитковим. Це свідчить про те, що управлінське рішення про продаж ПрАТ «Оболонь Агро» дав короткостроковий ефект, тоді як у довгостроковій перспективі дане рішення не принесло суттєвого ефекту.

Одним із інструментів антикризового управління на українських

підприємствах повинна стати комплексна система методів оцінки ймовірності настання банкрутства. Зарубіжні методи оцінки ймовірності настання банкрутства не є ефективними на українському ринку через суттєві відмінності у веденні бізнесу. Тому оптимальним методом оцінки ймовірності настання банкрутства для вітчизняних підприємств має стати моделі Терещенка та Матвійчука, що були розроблені на основі дослідження українських підприємств з метою оцінки ймовірності настання банкрутства відповідно до реалій українського ринку.

Проведений аналіз оцінки ймовірності настання банкрутства за допомогою економетричних моделей: Спрінгейта, Терещенка, Матвійчука, коефіцієнта Бівера та оцінки ймовірності банкрутства на основі Z-рахунку Альтмана на прикладі ПрАТ «Оболонь» показав високу зону ризику настання банкрутства. Причиною такої тенденції став ряд зовнішніх та внутрішніх причин, а саме втрата ринків збуту, втрата доступу до управління структурною одиницею на окупованій території та нераціональне прийняття управлінського рішення. Враховуючи виявлені проблеми, доцільно рекомендувати ПрАТ «Оболонь» розробити стратегію антикризового управління, яка повинна включати періодичний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища з метою своєчасного реагування на нові зміни ринку.

Слід зауважити, що використання тільки дискримінантних моделей оцінки ймовірності банкрутства не відображає реальної ситуації. Саме тому, необхідно враховувати специфіку діяльності підприємств, ситуацію на ринку, основні показники фінансової діяльності, роботу ризик-менеджменту організації та комплексно оцінювати ймовірність банкрутства.

Доцільно відзначити такі аспекти досліджень на перспективу, а саме: оцінка ймовірності банкрутства підприємства в розрізі як галузевих особливостей, так уніфікованих моделей; розробка системи показників та критеріїв, що є уніфікованими і можуть в разі необхідності використовуватись для загальної оцінки перспектив банкрутства; удосконалення бази для аналізу, оскільки сам алгоритм розрахунку і побудови моделі цілком можна запозичити у зарубіжних вчених.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ОСНОВІ СИСТЕМИ РАННЬОГО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РЕАГУВАННЯ

3.1 Світовий досвід з оцінки стану банкрутства підприємств

В умовах конкуренції, глобалізації та інтеграції сучасне підприємство має бути конкурентоздатним, фінансово стійким та вміти змінювати власну організаційну структуру. Однак, далеко не всі підприємства відповідають цим вимогам. Різка зміна умов господарювання викликана різними проявами кризових явищ на рівні підприємства і економіки країни в цілому, що викликало нове поняття – неспроможність. Неспроможність – це такий стан підприємства при якому підприємство не може розраховуватися по своїх зобов'язаннях і може призвести до його банкрутства. Умови для динамічного розвитку бізнесу часто загрожують негативними тенденціями на рівні окремих груп господарюючих суб'єктів, що використовують для досягнення своїх цілей не маючи потенційних можливостей для забезпечення відповідностей загального рівня ефективності за видом діяльності.

В останні роки спостерігаються негативні показники стану економіки не лише в Україні, але і у всьому світі. Нестійкий стан глобальної економіки призводить до стійкої тенденції зростання банкрутства на підприємствах, що в свою чергу є величезним бар'єром успішного розвитку бізнесу. Зокрема, внаслідок світової рецесії та введення в більшості країн обмежувальних заходів, а саме – карантин величезного масштабу, під час боротьби з пандемією гострої респіраторної хвороби COVID-19, негативно вплинув на роботу багатьох підприємств. Завдяки цьому, постає проблема пошуку найкращих шляхів запобігання банкрутства підприємств як в Україні, так і у всьому світі.

Світовий досвід свідчить, що будь-яка криза закінчується, але наразі важливо підготуватися до зменшення їх масштабів та пом'якшення їх впливу на бізнес та рівень життя населення, а також до нових викликів, які, можливо, постануть у посткризовий період. Кризи вимагають швидких рішень, які зазвичай мають тактичний характер і яким бракує більш довгострокового бачення.

Завчасне виявлення ймовірності банкрутства дозволяє розробити ряд заходів фінансової безпеки щодо уникнення краху компанії. Тому, важливим є вивчення світового досвіду з оцінки стану банкрутства підприємства.

Причини виникнення банкрутства поділяють на зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) (рис. 3.1).

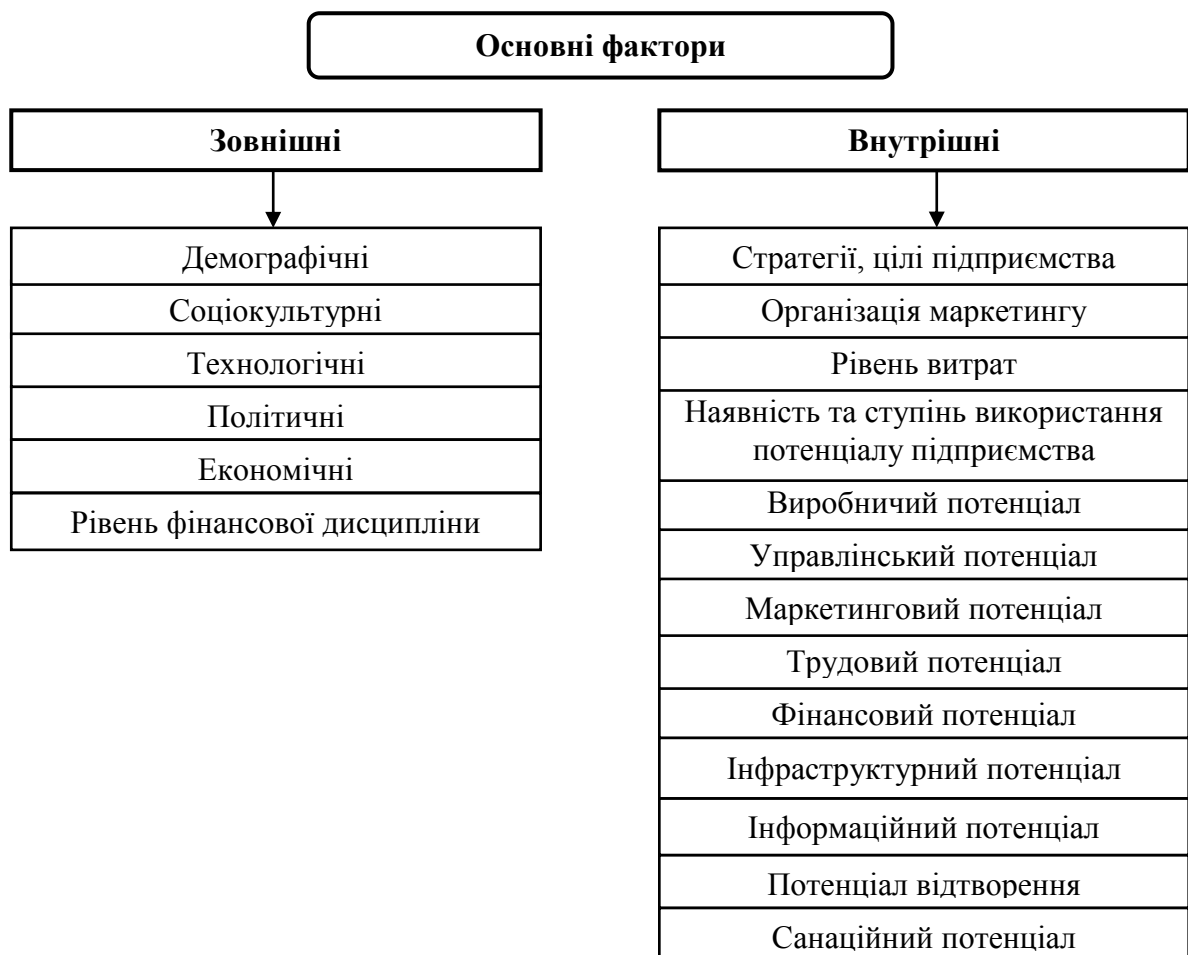

Рис. 3.1. Основні фактори виникнення кризи і банкрутства [27, с.43]

У світовій практиці законодавство про банкрутство розвивалося переважно за британською та американською моделями.

Британська модель банкрутства передбачає, що його розглядають як спосіб повернення боргів кредиторам за рахунок основних обігових і всіх інших наявних коштів шляхом ліквідації боржника-банкрута.

Основна мета американської моделі банкрутства полягає в тому, щоб через санацію реабілітувати компанію, відновити її платоспроможність. Для реорганізації компанії існує спеціальна процедура судового опікування. Призначають спеціального чиновника, повіреного або опікуна, і під його керівництвом створюють спеціальну комісію, яка спеціалізується на проблемах діяльності фірми.

Значним та корисним для використання на вітчизняних підприємствах є досвід антикризового управління на підприємствах у Сполучених Штатах Америки. Державна політика США вдало передбачає банкрутство підприємств регулюванням політикою зайнятості, а саме: надання переваги молодому та енергійному поколінню у працевлаштуванні, збільшення робочих місць для молоді та розробку низки структурних регіональних програм. На подолання ймовірності банкрутства підприємств створено Президентську раду з удосконалення управління, пріоритетні напрями якої відображено на рис.3.2.

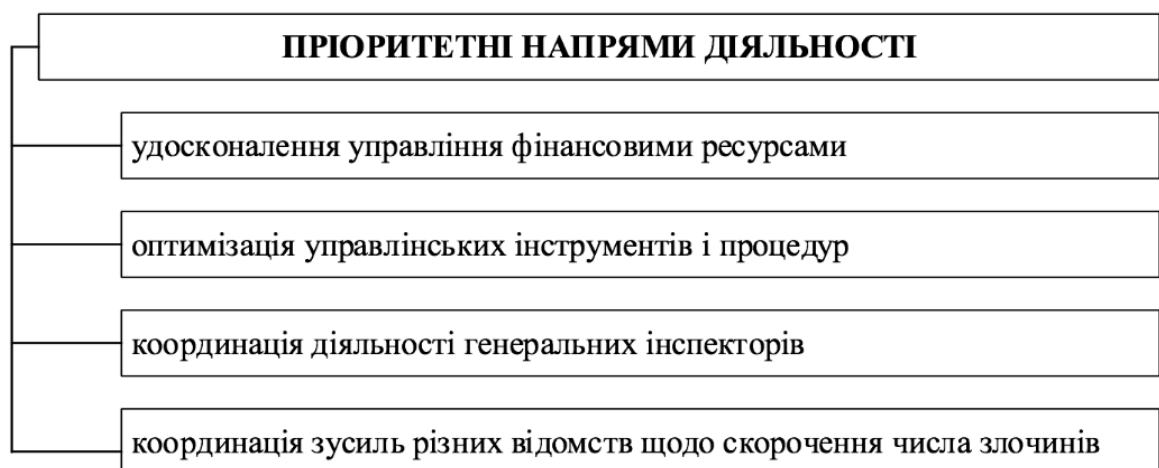

Рис 3.2. Пріоритетні напрями діяльності Президентської ради з удосконалення управління США [27,с.45]

Особливістю політики у галузі банкрутства підприємств Італії є цілеспрямоване втручання держави у процес банкрутства підприємства. Основою

антикризового управління в Італії є національне законодавство про банкрутство. У випадку, якщо підприємство має тимчасові фінансові труднощі, неспроможне забезпечити реалізацію власних фінансових зобов'язань і спрямовано на подолання випадкової тимчасової кризи, встановлюється контрольоване управління підприємством. З цього часу підприємству надається відстрочення платежів на період до двох років. До того ж право на управління майном та роботою підприємства зберігається за власником підприємства, але з умовою постійного контролю судових органів. При виході підприємства з кризи або, у випадку невдало обраної стратегії розвитку, припиняється контроль судових органів над управлінням підприємства. [29]

Активне втручання держави в протидію банкрутству спостерігаємо і в Японії. Шляхом фіскальної та кредитно-фінансової політики здійснюється приватизація неефективних державних підприємств і при підтримці держави передається приватному сектору. На цьому етапі їх модернізують, оптимізують структуру, управління, це все на базі унікальних ресурсів японської економіки, а саме – заощадженням населення і підприємств. [28]

Польща має також значний досвід з антикризового управління підприємством. Національне законодавство для підприємств передбачило санаційні заходи, які спрямовані на підвищення ефективності використання виробничих потужностей та результативності всієї господарчої діяльності. Їх існує три:

1) напрям здійснюється у межах цільових настанов економічних реформ та зводиться до об'єднання або розукрупнення підприємств за поданням Ради трудового колективу і Міністерства фінансів. Оцінка стану підприємства здійснюється уповноваженими комісіями по оцінюванню ефективності господарчої діяльності та фінансово-економічного стану підприємства;

2) напрям передбачає передачу фізичній або юридичній особі – управляючому управління фінансово-економічною діяльністю підприємства на менш ніж на два роки, яке здійснюється на підставі договору про управління підприємством, в якому передбачені обов'язки управляючого щодо управління на підприємстві,

критерії оцінки ефективності управління, відповідальність за підприємство, а також механізм винагороди за виконану роботу. При здійсненні управління підприємством на підставі договору про управління підприємством формується наглядова рада, третину якої складають працівники підприємства;

3) напрям застосовується у випадку неплатоспроможності та збитковості підприємства. Власник підприємства створює комісію для проведення антикризових заходів на підприємстві, яка проводить дослідження та оцінку господарчої діяльності підприємства, розробляє та впроваджує комплекси протикризових заходів.

Два останні напрями санації підприємств спрямовані на підвищення якості та ефективності менеджменту на підприємстві.

Загалом ці заходи допомагають зменшити собівартості продукції і скоротити чисельність зайнятих на виробництві, також позбавляють від надмірних виробничих потужностей тощо. [30; 31; 32]

Варто взяти до уваги досвід антикризового управління на підприємствах Болгарії, які характеризується активною підтримкою підприємств з боку держави. В період загострення подій, які негативно впливають на фінансовий стан підприємств, проводиться аналіз фінансово-економічного стану підприємства. Зокрема, досліджуються всі обставини, що спричинили неплатоспроможність підприємства, вивчаються вимоги кредиторів, а також заходи, спрямовані на їх термінове виконання та розробляється проект Угоди з кредитором. Якщо відбувається досягнення угоди з кредиторами та підписання офіційного документу, то це свідчить про готовність кредиторів до прийняття заходів з допомоги відновлення платоспроможності підприємства-боржника. Основними заходами є:

- надання фінансової допомоги підприємству;
- надання відстрочки по платежах.

У випадку, якщо сторони не досягають угоди, то за розпорядженням суду, набирає чинності процедура ліквідації підприємства-боржника. [33, с. 46-47]

Особливістю у сфері банкрутства підприємств у Чехії є програми приватизації для виходу із кризи підприємств. Така приватизація здійснювалася за етапами, що зображені на рис. 3.3.

Рис. 3.3. Схема етапів приватизації для виходу із кризи підприємств Чехії

**складено автором*

Що стосується санації, то слід зазначити, що метою її проведення суб'єктів господарювання є поліпшення структури капіталу; конкурентоспроможності; платоспроможності; відновлення, досягнення прибутковості; відновлення, збереження ліквідності; покриття поточних збитків; скорочення заборгованості; формування фінансових ресурсів. Основними джерелами фінансування санації можуть бути: власні кошти підприємств (самофінансування); кошти власників; кошти кредиторів; державні кошти. Структура санації показана на рис. 3.4

Рис. 3.4. Структура санації [4, с. 54]

У країні застосовується мала і велика приватизація. Для державних промислових підприємств застосовується велика приватизація, а мала – для роздрібної торгівлі, громадського харчування та інших підприємств сфери послуг. Учасниками приватизації є іноземці, яких приваблює чеський невисокий ризик та високий рівень кваліфікації робочої сили. [27]

У Великобританії створена Служба неспроможності, яка підпорядковується Міністерству торгівлі і промисловості. Її функції полягають у наступному:

- ліцензуванні фахівців банкрутства підприємств та контролю за процесом їхньої видачі і діяльності арбітражних і конкурсних керуючих;
- здійсненні функцій конкурсного керуючого при нестачі активів, які піддаються процедурі банкрутства підприємства при оплаті послуг конкурсного керуючого з числа незалежних експертів;
- перевірки документів будь-якого підприємства при надходженні скарг клієнтів, партнерів або громадськості;
- приписи для неспроможних підприємств у проходженні аудиторської перевірки і призначенні аудиторів за рахунок підприємства;
- ліквідації будь-якого підприємства, якщо Служба неспроможності прийшла до висновку, що воно відповідає інтересам суспільства;

- порушенні в суді справи про судове переслідування боржників. [34]

Німецька система регулювання неспроможності заснована на неплатоспроможності при додатковій умові неоплатності. Це відповідає завданню відновлення діяльності неспроможного підприємства: реорганізація не краща за ліквідацію, у той же час мікроекономічна вигода підприємства применшує переслідування макроекономічної мети. Права кредиторів захищені досить добре. Перехід до реабілітаційної процедури можливий тільки при наявності певного рівня згоди кредиторів.

Пропоную розглянути порівняльний аналіз сучасних систем регулювання процесів банкрутства (рис. 3.5).

Країна			
США	Франція	Англія	Німеччина
Підстава для порушення виробництва справи про банкрутство			
Неплатоспроможність. Ознака неоплатності	Ознака неоплатності	Неплатоспроможність і неоплатність	Неплатоспроможність і неоплатність
Суб'єкти-боржники виробництва по справах неспроможності			
Боржники фізичні і юридичні особи			
Крім державних утворень	Крім об'єднань співвласників	Включаючи й незареєстровані компанії	Крім виробництва по майну федерації
Право подачі заяви, обов'язок подачі заяви			
Кредитори й боржник			
Не потрібно доводити наявність ознак банкрутства	Суд може бути ініціатором процедури банкрутства	Суд може бути за умови, якщо компанія неплатоспроможна	Передбачається невиконання зобов'язань боржником
Забезпечувальні заходи			
Призначається судом			
Тимчасовий керуючий	Адміністратор	Керуючий й адміністратор	Конкурсний керуючий

Рис. 3.5. Порівняльний аналіз сучасних систем регулювання процесів банкрутства [29]

Загалом доцільно зазначити, що є багато способів запобігання банкрутства підприємств. Однак для успішної реалізації усіх розглянутих вище підходів повинні бути зацікавлені стратегічні групи, і набагато перед держава та власники

підприємства. Україна, як держава, використовує практично весь арсенал із способів допомоги під час кризи на підприємствах.

Однак, є багато помилок та зловживань у сфері фінансової допомоги неплатоспроможним підприємствам. Зловживання існують і закордоном, тому необхідним є детальне дослідження методів запобігання банкрутства та вироблення практичних інструментів щодо їх удосконалення, та формування нових підходів щодо розроблення систем запобігання банкрутства на підприємствах, враховуючи вітчизняну специфіку ведення бізнесу та національні економіко-правові умови.

Підсумовуючи вище наведене, можна зробити висновок, що державні заходи антикризового управління спрямовано на збільшення обсягів основних фондів підприємства та підвищення технічного рівня підприємства; створення ефективних умов фінансування капіталовкладень корпорацій. Це досягається шляхом податкового навантаження та структури податків; державного регулювання інвестиційної активності; наданням державних кредитів та позик, зниженням ставки державних кредитів; державної підтримки інноваційного розвитку підприємств.

Отже, для перейняття ефективних методів з оцінки стану використання світового досвіду в галузі банкрутства підприємств українській економіці потрібно створити стабільне ринкове і соціально-економічне середовище, тоді банкрутство підприємств сприйматимуть як ефективно діючий механізм ринкової економіки для відсторонення з ринку слабких контрагентів.

3.2. Розробка антикризової стратегії підприємства

В скрутних умовах фінансово-економічної кризи підприємства вимушені проводити роботу з посилення ефективності господарської діяльності та підвищення своєї прибутковості.

Провівши попередньо оцінку ймовірності банкрутства на ПрАТ «Оболонь» можна зробити висновок, що існуючий на підприємстві «Оболонь» механізм

управління малоефективний, так як потрібно проводити антикризові заходи та переглянути стиль управління. Підприємство функціонує, але не розвивається.

Стратегія зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Оболонь» направлена на задоволення вимог та потреб замовників, бажань споживачі, що супроводжуватиметься досягненням лідируючих позицій на ринку, як пива так і безалкогольних напоїв, з врахуванням вимог до збереження навколишнього середовища, інтересів зацікавлених сторін. [9]

В основу розробки стратегії необхідно покласти інформаційно-аналітичну базу про фактори, що формують внутрішнє та зовнішнє середовище діяльності досліджуваної організації. Для цього використаємо методику SWOT-аналізу (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Характеристика сильних та слабких сторін ПрАТ «Оболонь»

Сфера діяльності	Сильні сторони	Слабкі сторони
Маркетинг, продукція, бренди	Сильні ринкові позиції; постійне вивчення та аналіз стану ринку, своєї позиції, позиції конкурентів, потреб споживачів; диференціація виробів; підтримка та розвиток іміджу.	Постійні атаки з боку ключових конкурентів; інколи просліджується обґрунтована, невдала диверсифікація.
Виробництво, інновації	Значні виробничі потужності (нова 110-тисячна лінія розливу пива, нові ЦКТ); можливість економити на масштабах виробництва.	Розміри виробництва надто великі, може виникнути «хвороба великої компанії», не розроблена ресурсозберігаюча стратегія.
Фінанси	Висока рентабельність; достатні фінансові ресурси; можливість зниження витрат.	Зниження фінансової стабільності та прибутковості останні роки
Організація, управління	Чітко сформовані стратегії; ефективні засоби контролю; творчий підхід у менеджменті; здатність реалізовувати навички персоналу	Низький рівень управління
Кадри	Високий рівень кваліфікації та підготовки персоналу, досвід діяльності.	Інколи проявляється неефективна система стимулювання праці.

* складено автором

Підприємству «Оболонь» необхідно вводити випереджаюче управління, засноване на реалізації відповідного організаційно-економічного механізму. Інакше спад попиту на продукцію може погіршити стан підприємства, що може

призвести до різкого скорочення вільних коштів для існування внаслідок падіння виручки. Потрібно використовувати весь арсенал засобів менеджменту, щоб збільшити частку ринку, яку займає підприємство, підвищити конкурентоспроможність продукції, що випускається.

Основні напрями антикризового управління на підприємствах пивоварної промисловості у сучасних умовах господарювання повинні бути спрямовані на протидію зовнішнім та внутрішнім загрозам. Зокрема, суттєвий негативний вплив на розвиток підприємств цієї галузі чинять такі зовнішні фактори: постійне зростання ставки акцизного податку, а також заборона реклами пива; підвищення тарифів на електроенергію; зростання цін на сировину. [35]

Отже, проаналізувавши стан підприємства можна зазначити, що керівництву ПрАТ «Оболонь», при розробці антикризової стратегії підприємства необхідно поставити перед собою завдання наведені нижче, а саме :

- визначити перспективні фінансові взаємовідносини підприємства з третіми особами;
- забезпечити фінансування інвестиційної та операційної діяльності;
- визначити способи успішного використання фінансових можливостей;
- вивчити економічні та фінансові можливості потенційних конкурентів, розробити та здійснити заходи для забезпечення фінансової стійкості.

Формування фінансової стратегії ПрАТ «Оболонь» має бути частиною загальної стратегії економічного розвитку, тому вона повинна бути узгоджена з її завданнями та напрямками. У той же час, фінансова стратегія вплине на загальну економічну стратегію компанії, тому що коливання макроекономічної ситуації й тенденцій на фінансовому ринку можуть бути причиною коригувань як фінансової, так і загальної стратегії розвитку ПрАТ «Оболонь». Також рекомендується наявність альтернативної стратегії, яка являє собою найважливішу відмінну рису всієї системи стратегічного управління організацією й пов'язана з усіма елементами стратегічної фінансової структури:

- фінансові цілі;

- фінансова політика ПрАТ «Оболонь» згідно з конкретними категоріями фінансової діяльності;

- джерела формування фінансових ресурсів, стиль та менталітет фінансового управління та інші.

ПрАТ «Оболонь» необхідно враховувати ступень фінансового ризику в процесі прийняття стратегічних фінансових рішень. Майже всі основні фінансові рішення, які приймаються в процесі створення фінансової стратегії змінюють рівень фінансового ризику.

В першу чергу, це пов'язано з вибором форм й напрямків фінансової діяльності, створенням фінансових ресурсів, запровадженням нової організаційної структури управління фінансами. Особливо активно зростає фінансовий ризик в період коливань ставки відсотка й збільшення інфляції. У зв'язку з різним менталітетом фінансових менеджерів по відношенню до рівня дозволеного фінансового ризику, при процесі розробки фінансової стратегії даний параметр встановлюється диференційовано.

Рекомендується також орієнтуватися на професійний ресурс фінансових менеджерів в процесі здійснення фінансової стратегії. Навіть якщо до розробки окремих параметрів фінансової стратегії ПрАТ «Оболонь» будуть залучатися фахівці інших відділів або позаштатні працівники, але її реалізацію повинні проводити підготовлені фахівці – фінансові менеджери. Ці менеджери повинні ознайомитися з ключовими принципами стратегічного управління, системою управління конкретними аспектами фінансової діяльності, володіти методами стратегічного фінансового контролінгу. ПрАТ «Оболонь» необхідно розробити та вжити заходи щодо підвищення прибутковості. На думку Янковського Н. А., основним принципом антикризового управління ПрАТ «Оболонь» є своєчасна діагностика кризових явищ, терміновість й адекватність реагування на них. Успішність організації фінансового планування в ПрАТ «Оболонь» може бути досягнута тоді, коли буде [36, с.55]:

- здійснюватися координація інтересів різних підрозділів підприємства при розробці планів і в процесі їх реалізації;

- сформовано єдину послідовність дій для всіх працівників підприємства;
- існуватиме система мотивації, націлена на ефективне розпорядження матеріальними та інтелектуальними можливостями підприємства;
- виділено окремі блоки планування, що сприятиме спрощенню процесу
- розробки і реалізації плану, а також контролю за його виконанням;
- розроблена система документів та їх обороту, що полягатиме в можливості отримання об'єктивного уявлення про виробничу діяльність підприємства на будь-якій зі стадій її здійснення;
- встановлено взаємозв'язок між стратегічними й тактичними напрямками дій з метою визначення оптимального варіанту в умовах обмеженості фінансових, матеріальних, трудових ресурсів;
- реалізовані на підприємстві ПрАТ «Оболонь» плани, які збалансовані між собою.

Таким чином, реалізація цих функцій на практиці дасть позитивний результат у вигляді постановки й організації ефективного фінансового планування на підприємстві. Можливі заходи для того, щоб вирішити проблеми управління дебіторською заборгованістю в компанії[37, с. 257]:

1. Для того, щоб контролювати й планувати дебіторську заборгованість в компанії, потрібно отримувати точно і в строк інформацію:
 - про виставлених дебіторам рахунків, не оплачених на даний момент;
 - про час прострочення платежу по кожному з рахунків;
 - розмірі безнадійної та сумнівної дебіторської заборгованості;
 - кредитної історії контрагента (середній термін прострочення, середня сума кредиту).
2. Створити автоматизацію процесів управління дебіторською заборгованістю.
3. Укладення договору страхування дебіторською заборгованістю – це дозволить уникнути або зменшити ризик несвочасного повернення грошових коштів і появи збитків. Також з метою оптимізації дебіторської заборгованості в ПрАТ «Оболонь» в роботі пропонуються наступні заходи:
 - здійснення більш якісного контролю за дебіторською заборгованістю;

- створення підрозділу, який буде займатися оформленням та реалізацією матеріальних цінностей підприємств, у яких немає можливості розплатитися грошовими коштами;

- використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості (факторинг, облік векселів, овердрафт) на підприємстві.

Комісія зі списання дебіторської заборгованості щокварталу повинна:

- перевіряти розмір простроченої заборгованості;

- розглядати вжиті заходи до боржника щодо стягнення заборгованості.

Для підвищення продуктивності праці, що призведе до збільшення прибутку на ПрАТ «Оболонь» необхідно розробити форми стимулювання персоналу.

Інтенсивність виконання трудових обов'язків повинна залишатися підставою для стимулювання, оскільки є важливим показником ефективності трудової діяльності, але, крім цього, підстави стимулювання повинні містити показники оцінки індивідуального підходу до організації праці, участь в громадських роботах, сприяння дотриманню безпечних умов праці, якість результатів праці. Перераховані підстави стимулювання повинні застосовуватися в узгодженій системі стимулювання на підприємстві.

Прогнозується отримання соціального ефекту від впровадження системи стимулювання персоналу в ПрАТ «Оболонь». Він проявляється в наступному: підвищення інтересу до роботи; поліпшення взаємин в колективі, зниження рівня конфліктів; поліпшення відносин з клієнтами; підвищення якості роботи; зниження потреби у співробітників змінити роботу, й, як наслідок, зниження рівня плинності; підвищення задоволення від роботи; підвищення почуття власної значущості для організації.

Один з головних принципів успішного антикризового управління – це постійне підвищення компетентності співробітників. Важливо, щоб менеджери з персоналу своєчасно та у повному обсязі організовували корпоративне навчання для усіх відділів підприємства ПрАТ «Оболонь». Працівники повинні чітко розуміти мету й завдання, які стоять перед компанією щодо ключових шляхів

розвитку в умовах економічної кризи. Формування системи стимулювання персоналу має здійснюватися за індивідуальною методикою, розробленою в рамках конкретного підприємства. Для більш ефективного розвитку ПрАТ «Оболонь» потрібно переглянути та удосконалити систему стимулювання працівників.

Для того щоб збільшити ефективність діяльності підприємства на ринку та збільшення прибутку необхідно збільшити обсяги продажів за допомогою залучення нових клієнтів через засоби масової реклами які здійснюють ефективну збутову діяльність, а саме:

- розміщення в мережі Інтернет;
- налаштування сайту та аналітика усіх рекламних кампаній;
- ефективніша реклама на телебаченні;
- підтримка соціальних заходів в якості спонсора.

Розглянемо детальніше, які види послуг необхідні для реклами (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Розрахунок вартості рекламних послуг

Назва рекламної послуги	Кількість	Вартість послуги	Всього
Контекстна реклама	1	6 000	6 000
Реклама на телебаченні	1	7 000	7 000
Поглиблене налаштування контекстної реклами	1	1 000	1 000
SEO-оптимізація	1	3 500	3 500
Google Analytics	1	500	500
JPG банера	3	2 250	6 750
GIF банера	2	2 900	5 800
Всього	-	-	30 550

З табл. 3.2 видно, що за рік вартість рекламних послуг складає 30 550грн.

Щоб налаштувати рекламну кампанію та для моніторингу ринку необхідно найняти маркетолога, його посадовий оклад становить 20 000грн. в місяць, тобто за рік складатиме :

$$20\ 000 * 12 = 240\ 000 \text{ (грн)}$$

Відрахування з його заробітної плати:

$$240\ 000 * (18\% + 1,5\%) = 46\ 800 \text{ (грн)}$$

Загальні витрати на створення реклами становлять:

$$240\,000 + 46\,800 = 286\,800 \text{ грн.}$$

Виручка від реалізації запланована в прогностному періоді складає 7% від виручки 2019р.:

$$5\,466\,148 * 1,07 = 5\,848\,778,36$$

Тобто, виручка від реалізації зростає на:

$$5\,848\,778,36 - 5\,466\,148 = 382\,630,36 \text{ (табл. 3.3)}$$

Таблиця 3.3

Визначення витрат на рекламу

Найменування заходу	Вартість
Витрати на встановлення заходу, тис. грн.	30 550
Запланована виручка від реалізації після використання Заходу	5 848 778,36
Поточна виручка від реалізації підприємства, тис. грн.	5 466 148
Ефект від використання заходу, тис. грн.	+ 382 630,36

Визначимо коефіцієнти економічної ефективності капітальних вкладень на створення маркетингового відділу і реклами та строк окупності інвестиційних вкладень.

Коефіцієнт економічної ефективності капітальних вкладень для реклами складає:

(3.1)

Строк окупності капітальних вкладень для реклами дорівнює:

$$k_{\text{в.в.}} = \frac{1}{12,5} = 0,08 \text{ року}$$

Результати підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь» будуть оцінені у майбутніх періодах роботи підприємства шляхом аналізу динаміки прибутку після запропонованих змін.

У таблиці з даними відображенні результати фінансового звіту за 2019 рік і планові у 2020 році, беручи до уваги зміни витрат (табл. 3.4)

Таблиця 3.4

Порівняльна таблиця зміни фінансових результатів підприємства після

впровадження реклами (грн.)

Стаття балансу	Фактичні показники 2019 р.	Планові показники 2020 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	5 466 148	5 848 778,36
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	4 277 833	4 277 833
Валовий прибуток	1 188 315	1 570 945,36

Як бачимо, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та валовий прибуток значно зросте, якщо підприємство використає рекомендації наведені вище. Краще побачити зростання ми можемо на рис. 3.6

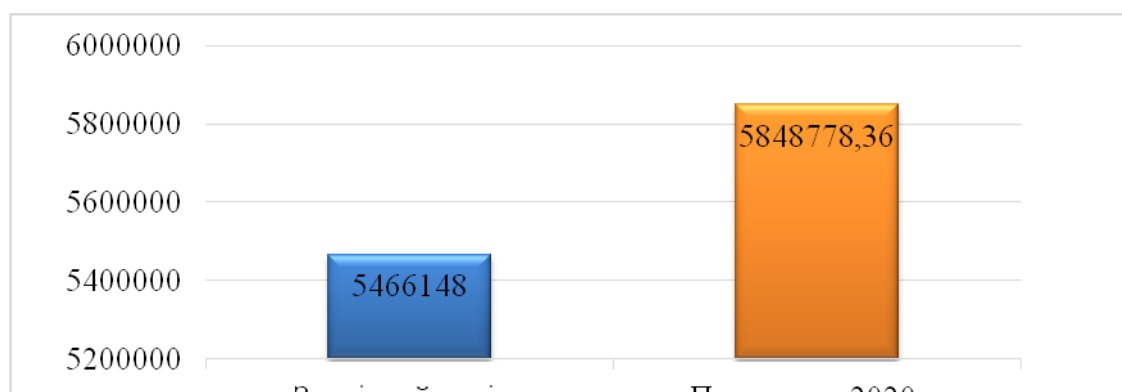

Рис.3.6. Чистий дохід від реалізації продукції

Отже, провівши рекламну кампанію та оптимізувавши роботу відділу збуту, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на ПрАТ «Оболонь» зросте на 382 630,36 вже у наступному році, не враховуючи можливого збільшення обсягів збуту продукції. Отриманий результат є цілком виправданим та реальним в умовах економічної стабільності та відповідності умов здійснення діяльності досліджуваного підприємства 2020 року.

В результаті проведеного аналізу, можна сказати, що вкладання коштів в запропонований проект є доцільним. ПрАТ «Оболонь» отримає прибуток, використання ресурсів зросте, через підвищення обсягу виробництва та збуту продукції.

3.3 Шляхи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства

Основною метою діяльності підприємства на ринку є підвищення власного капіталу й отримання прибутку шляхом здійснення виробничої та іншої господарської діяльності.

Прибуток виступає рушійною силою і мотивом для покращення діяльності підприємств та організацій, що дозволяє підприємству утримувати свої позиції на ринку і забезпечувати позитивний розвиток виробництва в умовах нескінченної конкуренції.

Антикризове управління – це постійно організоване спеціальне управління, в основу якого покладена система методів та принципів розробки та реалізації специфічних управлінських рішень, що приймаються відокремленим суб'єктом в умовах суттєвих ресурсних та часових обмежень, підвищеного ризику, фінансових та інтелектуальних витрат для відновлення життєздатності підприємства та недопущення його ліквідації як господарюючого суб'єкта. Розробка та прийняття управлінських рішень здійснюється відповідно до мети антикризових заходів – недопущення, нейтралізація (стабілізація) або подолання (ліквідація) кризових явищ на підприємстві. Тактичні методи спрямовані на швидке покращення фінансових показників підприємства, тобто подолання наслідків кризи, застосування стратегічних методів спрямовано на покращення якісних характеристик діяльності підприємств.

Для досягнення високої ефективності процесу виробництва в умовах ринкової економіки недостатньо мати сучасне технічне обладнання, знаряддя та високоякісні предмети праці, необхідна також відповідна організаційна система зв'язків між виробниками та споживачами продукції. Принциповий взаємозв'язок між вказаними двома поняттями може бути виражений різницею умовного економічного результату та повних капітальних вкладень і, залежно від рівня господарювання, може отримувати:

- національний рівень;
- рівень підприємства.

Якщо результати економічної діяльності перевищують витрати, то можна говорити про позитивний ефект, у протилежному випадку – про негативний ефект (збиток).

Як показав аналіз, ефективність роботи підприємств спиртової промисловості характеризується показниками рентабельності, норми прибутку, продуктивності праці, собівартості продукції, трудоємності, матеріалоємності, фондоємності. Основним резервом підвищення економічної ефективності діяльності є раціональне формування, відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу підприємства.

Для системного підходу характерна комплексна оцінка впливу різнопланових факторів, цільовий підхід до їхнього вивчення. Тоді фактори економічної ефективності діяльності підприємств спиртової галузі можна представити наступним чином (рис. 3.7). При визначенні факторів впливу на економічну ефективність діяльності підприємств спиртової промисловості потрібно розглядати не самі ресурси і рівень їх використання, а систему управління цими ресурсами відповідно до поставленої стратегічної мети. Знання факторів виробництва, вміння визначити їхній вплив на показники ефективності дозволяють впливати на рівень показників за допомогою управління факторами, створити механізм пошуку резервів.

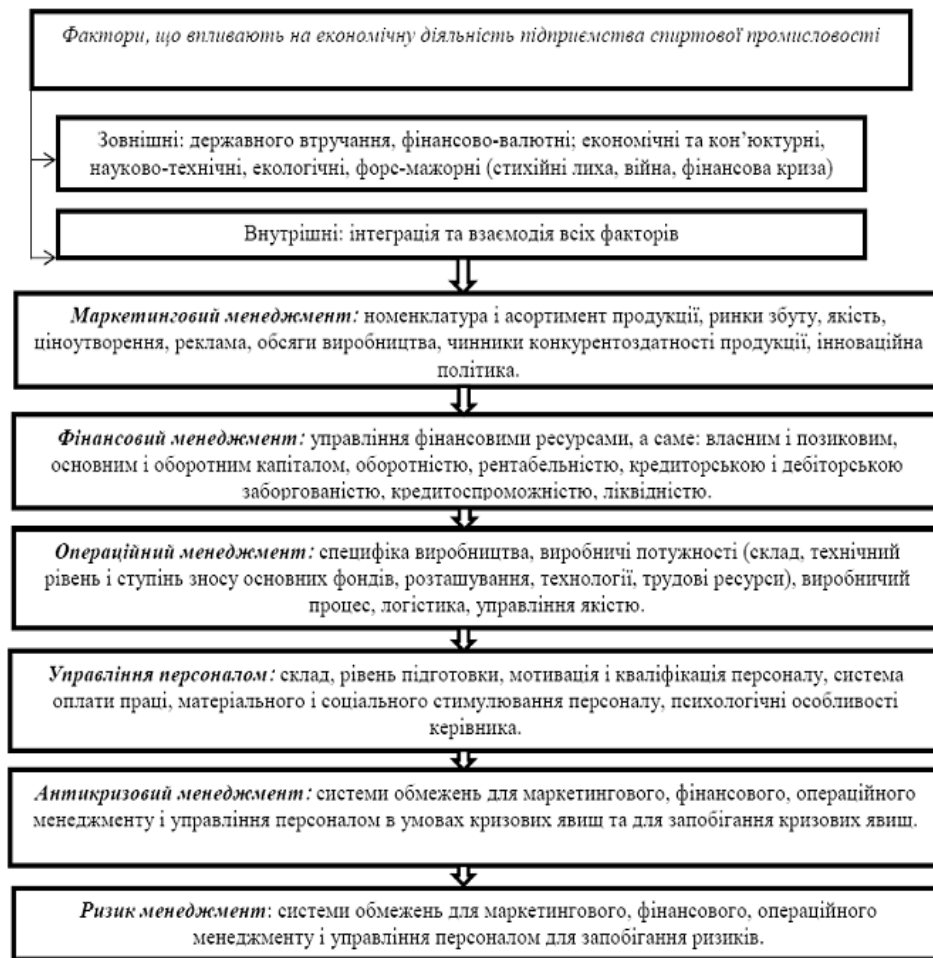

Рис. 3.7. Фактори, що впливають на економічну діяльність підприємства [38, с 71]

Аналіз економічної літератури показав, що фактори – це елементи, які впливають на даний показник або на ряд показників. У такому розумінні економічні фактори, як і економічні категорії, що відображаються показниками, носять об'єктивний характер. Класифікація факторів дозволяє глибше розібратися в причинах зміни досліджуваних явищ, точніше оцінити місце і роль кожного фактора у формуванні величини результативних показників. Комплексна класифікація факторів дає можливість моделювати господарську діяльність, здійснювати комплексний пошук внутрішньогосподарських резервів з метою підвищення ефективності виробництва. Слід зазначити, що підприємство як основна ланка господарства є великою та складною системою, яка характеризується різноманітністю структурних елементів, зв'язків між ними та зовнішнім середовищем, мінливістю як елементів, так і їх зв'язків.

Важливим аспектом функціонування підприємств спиртової промисловості відіграють основні фонди. Зазвичай виділяється два основних напрями підвищення ефективності використання основних фондів, таких як: інтенсивні та екстенсивні. До інтенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних фондів можна віднести: механізація та автоматизація виробництва; технічне переозброєння та модернізація; удосконалення технологічних процесів; скорочення тривалості операційного циклу виробництва; застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом; підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу.

В свою чергу до екстенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних фондів можна віднести наступні: скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами та підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання; збільшення кількості машино-змін роботи обладнання та скорочення кількості устаткування, що не працює; введення додаткового обладнання.

При цьому, головною проблемою для підприємств спиртової промисловості є необхідність розробки обґрунтованих норм та нормативів за кожним з зазначених елементів. Однак лише за таких умов можна досягти скорочення витрат та прискорення оборотності оборотних коштів.

Найбільш проблемним з точки зору підвищення ефективності використання ресурсом виступає персонал підприємства. Відтак керівники вищої та середньої ланок управління повинні індивідуально підходити до розробки системи стимулювання та винагородження працівників підприємства, навіть якщо значення їх штатної чисельності вимірюється кількома тисячами чоловік. Зокрема, варто зазначити, що загальний перелік стимулів залишатиметься незмінним: матеріальне стимулювання, моральне стимулювання та заходи адміністративної дії.

Проведений аналіз показав, що у зв'язку з цим до компетенції сучасних керівників висуваються досить жорсткі вимоги, а саме: глобальне та системне мислення; здатність працювати в команді; вміння мотивувати та переконувати;

здатність до нововведень; ініціативність; організаційні здібності; вміння приймати рішення; університетська освіта. В свою чергу, від керівництва очікують здійснення постійного моніторингу, аналітичної оцінки та формування системи заходів щодо підвищення ефективності використання матеріальних та трудових ресурсів, а також покращення результатів діяльності виробничо-господарських одиниць та підприємства в цілому. Відтак підвищити ефективність використання матеріальних та трудових ресурсів можливо лише за умови детального аналізу кожного технологічного процесу.

Суспільні зміни в суспільстві також впливають на показники ефективності на різних рівнях господарювання. Також слід відзначити, що досягнення певного рівня успішності функціонування підприємства нерозривно пов'язане з набуттям підприємством ознак конкурентоспроможності. Конкурентне ринкове середовище вимагає від підприємства постійного вдосконалення. Для того, щоб бути конкурентоспроможним, підприємства спиртової промисловості повинні мати конкурентні переваги, основними шляхами їх отримання є:

- стати кращим самому через вживання заходів щодо удосконалення власної діяльності та підвищення її ефективності;
- безпосередньо послабити конкурентів;
- змінити ринкове середовище.

Оскільки реалізація останніх двох напрямків потребує значних зусиль, основним засобом отримання конкурентних переваг залишається підвищення ефективності власної діяльності.

Досягнення високих результатів господарювання підприємств можливе завдяки виявленню та нейтралізації негативних факторів та стимулюванню дії позитивних, зокрема удосконалення організаційної структури, збалансування виробничого потенціалу, впровадження нових технологій. Реалізація внутрішніх і зовнішніх факторів підвищення ефективності діяльності підприємств забезпечить отримання не лише економічного ефекту, але й соціального.

Аналіз показав, що напрямки підвищення ефективності підприємств спиртової галузі України спричинена з негативними фінансовими результатами

роботи понад 79% спиртових заводів в останні роки викликають неабияку стурбованість. Причина таких результатів – наслідки системної кризи управління, яка підриває організаційно-економічну базу як окремих підприємств так і всієї спиртової галузі України в цілому.

За цих умов вважаємо, що невід’ємною складовою у діяльності підприємств відіграє держава. Зокрема, основним завдання державної політики у спиртовій промисловості є вдосконалення принципів ринкового регулювання та прискореного розвитку перспективних напрямків застосування спирту. Даним питанням переймалися багато зарубіжних та вітчизняних науковців, особливо вдало свою думку наводить вчений-економіст О.І. Шаманська: «Економічний зміст державної підтримки полягає в розробленні та реалізації системи державних програм науково-технічного, ресурсного, фінансового, кадрового та іншого сприяння розвитку підприємств. У теперішній час державна підтримка спиртової галузі здійснюється програмою розвитку спиртової галузі України. Згідно неї передбачено науково-технічне оновлення виробництва, впровадження інноваційних ресурсозберігаючих і енергозберігаючих, екологічно безпечних технологій, зниження собівартості, підвищення якості, освоєння нових конкурентоспроможних видів продукції, в тому числі й біоетанолу.

Одним з найважливіших інструментів державного регулювання спиртової галузей є ліцензування. Безсумнівно, ліцензія служить важливим засобом управлінського впливу, що припускає:

- державне підтвердження і визначення меж права на ведення господарської діяльності;
- державний контроль за здійснюваною діяльністю;
- можливість припинення діяльності за особливими підставами державними органами». [38, с. 72]

Підвищення ефективності є беззаперечним пунктом кожного підприємства, тому його керівники та менеджери повинні постійно моніторити стан свого підприємства та вносити корективи для покращення роботи та більш ефективно використовувати ресурси.

Під резервами збільшення фінансової продуктивності виробництва мають на увазі невикористані можливості нарощування випуску продукції в розрахунку на одиницю загальних витрат за рахунок більш раціонального використання всіх видів ресурсів підприємства.

Головні шляхи збільшення продуктивності виробництва – це збільшення його технічного рівня, поліпшення управління, організації виготовлення та праці, зміна розміру і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів і інші.

Взагалі всі заходи підвищення ефективності функціонування підприємств можна звести до трьох напрямків [39]:

1. Удосконалення системи управління підприємством та всіма видами його діяльності (організаційний).
2. Управління витратами і ресурсами (ресурсний).
3. Розвитку й удосконалення виробництва та іншої діяльності (технологічний).

В рамках організаційного напрямку необхідно здійснити пошук можливостей збільшення продуктивності тих процесів, які відбуваються на підприємстві. При цьому в першу чергу потрібно звернути на ефективність управління.

Необхідним елементом продуктивності підприємства, а значить, і важливим резервом її збільшення, вважається організація виробничого процесу. У певних умовах підприємству потрібно проаналізувати всі нюанси, що визначають ефективність організації справ – від рівня робочого простору окремого робітника або спеціаліста до рівня підприємства в цілому. Для ПрАТ «Оболонь» необхідно взяти до уваги, специфіку їх роботи, особливу увагу треба звертати на можливості використання більш ефективних типів виготовлення (масового, великосерійного).

В рамках технологічного напрямку головним вважається вирішення проблеми технологічного відставання, що є актуальним для даної компанії. При цьому дана проблема вважається всеохоплюючою і містить принаймні два компонента:

- матеріальний;
- нематеріальний.

Перший з них – це поліпшення технічної бази, а другий – організаційно-правові проблеми.

Багато економістів схиляються до того, що подолання технічного і технологічного відставання потребує не елементарного переходу на сучасні технології, а впровадження комплексу відносин, що іменується корпоративною культурою. Така культура має запозичуватись, відповідно, в найсучасніших компаній з тривалим досвідом роботи в ринковому середовищі.

Ресурсний напрямок відображає першочергові потреби аналізу продуктивності застосування наявної речової бази виробництва та живої праці. При цьому варто брати до уваги ступінь завантаження обладнання в часі, структуру собівартості продукції, що виготовляється, з точки зору пропорції в ній часток амортизації, речових витрат, витрат на оплату праці. Окреслені характеристики варто розглядати в динаміці, а також по можливості зіставляти з показниками найближчих конкурентів. Для оборотних фондів важливим показником вважається швидкість їх обороту. Отже, варто проаналізувати моменти її зростання, зокрема такі:

- скорочення обсягів незавершеного виробництва;
- поліпшення системи матеріально-технічного забезпечення з метою оптимізації виробничих запасів;
- прискорення реалізації готової продукції (активізація рекламної діяльності);
- скорочення розмірів дебіторської заборгованості.

Крім цього, слід направити увагу і на інші напрямки раціоналізації застосування матеріальних ресурсів:

- вивчити основні причини втрат і нераціонального використання ресурсів;
- гарантувати аргументоване нормування витрат матеріалів;
- здійснити впровадження вторинних ресурсів;

- зробити систему заохочення за економію сировини, енергії і матеріалів і відпрацювати її дієвість;

- концентрувати увагу на застосуванні передових високотехнологічних матеріалів.

За аналізом продуктивності використання трудового потенціалу підприємства, варто сконцентрувати увагу на таких аспектах:

- внутрішньо змінні витрати робочого часу;
 - витрати робочого часу внаслідок плинності кадрів;
 - ступінь застосування засобів механізації, автоматизації праці та комп'ютерної техніки;

- тест системи стимулювання працюючих;
 - визначення професійно-кваліфікаційної структури працюючих.

Основні показники ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства наведені нижче (рис. 3.8).

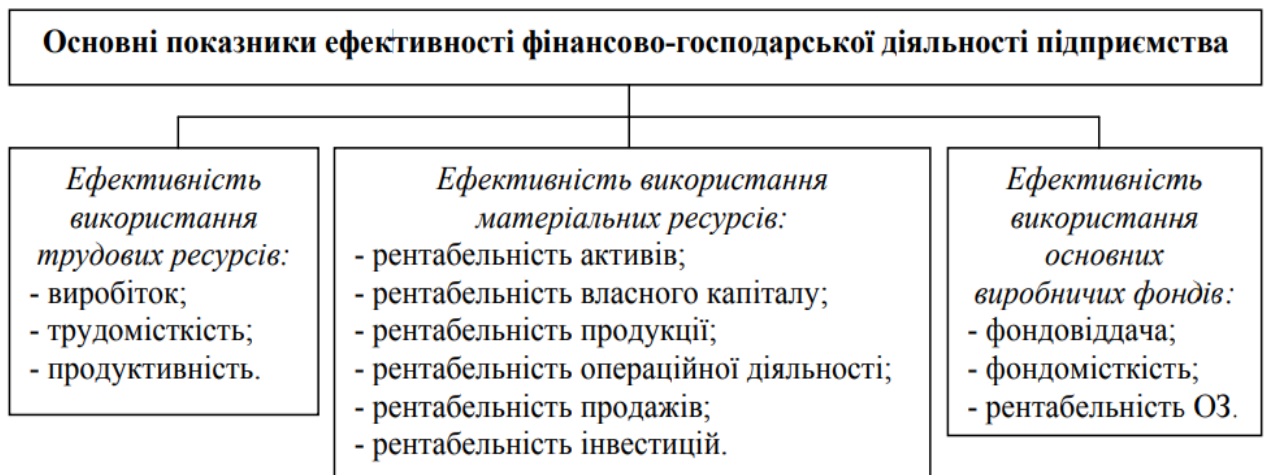

Рис. 3.8. Складові та основні показники ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства [40]

Також провівши оцінку ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь», потрібно зазначити, що підприємству потрібно збільшити збутову діяльність.

Збутова діяльність повинна забезпечити: інформацію про зовнішні умови функціонування підприємства, тобто надійну, достовірну і своєчасну інформацію

про ринок, структуру і динаміку конкретного попиту, смаки і вподобання покупців; створення товарів, які найбільш повно задовольняють вимоги ринку, необхідний вплив на споживача, попит, ринок для забезпечення максимально можливого контролю над сферою реалізації.

Методи маркетингової діяльності полягають:

- у проведенні аналізу зовнішнього середовища підприємства і формуванні бази даних для його оцінювання і можливостей, аналізу реальних і потенційних споживачів;

- у розробці концепції створення нових товарів і модернізації старих;

- у плануванні товароруху і збуту;

- у забезпеченні формування попиту і стимулювання збуту;

- у забезпеченні цінової політики;

- у забезпеченні безпеки використання товару і захисту навколишнього середовища;

- у управлінні маркетинговою діяльністю як системою, тобто планування, виконання і контроль маркетингової програми.

Згідно проведеного аналізу для даного підприємства слід рекомендувати проведення ефективної рекламної діяльності. Найбільш значним вкладом втілення даних заходів буде підвищення конкурентоспроможності підприємства, отримане внаслідок правильно організованої збутової діяльності.

Для того, щоб покращити збутову діяльність підприємству слід приділити значну увагу на ефективну рекламу, яка дасть змогу покращити показники ефективності діяльності підприємства загалом.

Таким чином, ефективність виробництва підприємства – це комплексне поняття, що відбиває кінцеві результати використання ресурсів за певний проміжок часу, головною ознакою якого може бути необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємств спиртової галузі з найменшими витратами суспільної праці або часу. Успішна реалізація стратегії розвитку підприємств передбачає здійснення результативної, ефективної та конкурентоспроможної господарської діяльності. Основні чинники підвищення

ефективності роботи підприємств спиртової галузі полягають в підвищенні його технічного рівня, вдосконаленні управління, організації виробництва і праці, зміні обсягу та структури виробництва, поліпшенні якості природних ресурсів тощо. Підвищення ефективності є можливим лише за умови формування якісної системи менеджменту, що в свою чергу передбачає встановлення жорстких вимог до керівників усіх рівнів.

Отже, в теперішній час підвищення ефективності роботи спиртової промисловості привертає все більшої уваги до себе. Підприємства даної галузі потребують модернізації виробництва в цілому. В свою чергу – основні чинники підвищення ефективності роботи підприємств спиртової промисловості полягають в підвищенні його технічного рівня, вдосконаленні управління, організації виробництва і праці, зміні обсягу та структури виробництва, поліпшенні якості природних ресурсів. Лише вміле використання всієї системи названих чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності виробництва.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного аналізу системи раннього попередження та реагування підприємств можна зробити наступні висновки.

1. Визначено економічну сутність і ознаки фінансової кризи підприємства. За сучасних умов розвитку економіки питання фінансової кризи підприємств постає особливо гостро через зростання кількості збиткових підприємств, нестабільні умови господарювання, недосконалість законодавчої бази.

Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини, що виникають на цьому підприємстві. На практиці з кризою, як правило, ідентифікується загроза неплатоспроможності та банкрутства підприємства, діяльність його в неприбутковій зоні або відсутність у цього підприємства потенціалу для успішного функціонування.

Чинники, що впливають на появу та розвиток кризових процесів на підприємстві поділяють на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх чинників належать такі, які підприємство не має можливості заздалегідь спрогнозувати, а тому і вплинути на них. Внутрішні чинники, як правило, залежать від форм, методів та організації діяльності підприємства.

З метою запобігання кризовому стану на підприємстві слід сформувати відповідну і адекватну реальним соціально-економічним процесам систему раннього попередження банкрутства підприємства, яка породжує здатність ефективного функціонування підприємства в умовах підвищеного ризику і загроз.

2. Досліджено систему раннього попередження та реагування як методу попередження банкрутства. Система раннього попередження та реагування – це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні загрози та ризики, яких може зазнати підприємство, а також додаткові шанси щодо покращення ефективності фінансово-господарської діяльності. Система має

бути спрямована на виявлення та аналіз інформації про фактори ризику, настання яких може призвести до виникнення кризових явищ.

3. Проведено комплексну оцінку сучасного стану українського підприємства харчової промисловості ПрАТ «Оболонь». Незважаючи на впевнену позицію на ринку й постійне розширення бізнесу, ПрАТ «Оболонь» має ряд проблем в своєму внутрішньому функціонуванні. Проведення аналізу коефіцієнтів показало, що підприємство має нестабільний фінансовий стан, залежний від зовнішніх кредиторів, структура майна нерациональна, наявна тенденція до подальшого погіршення ситуації.

4. Проведено діагностику ймовірності банкрутства ПрАТ «Оболонь». Сучасна економічна наука має у своєму арсеналі велику кількість різноманітних прийомів і методів прогнозування фінансових показників, в тому числі в плані оцінки можливого банкрутства. Найбільшого поширення набули такі методи: експертні методи, метод «штучні інтелектуальні системи», методи оцінки фінансового стану та економіко-математичні методи. Однак, що стосується економіко-математичних методів, то застосування зарубіжних моделей у вітчизняній практиці слід проводити дуже обережно, так як ефективність і надійність зазначених моделей, як показує практика, суттєво нижча на вітчизняних підприємствах на відміну від зарубіжних.

Оцінивши ймовірність загрози банкрутства ПрАТ «Оболонь» за допомогою дискримінантних моделей Спрінгейта, Альтмана, Терещенка, Матвійчука та системи показників Бівера, можна побачити що підприємству загрожує банкрутство. Таким чином, ситуація на ПрАТ «Оболонь» є незадовільною і потребує негайного втручання. Забезпечення достатнього рівня ліквідності та платоспроможності, а також реалізація заходів на подолання фінансової кризи, а саме банкрутства є запорукою ефективної діяльності підприємства та стабільного розвитку.

5. Оцінка світового досвіду з оцінки стану банкрутства підприємств дозволили виділити пріоритетні напрямки діяльності з управління діяльністю

підприємства у кризових умовах. Також, вивчено досвід США, Франції, Німеччини, Японії, Польщі, Великобританії, Чехії, Болгарії.

6. Розроблено антикризову стратегію підприємства. Стратегія зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Оболонь» направлена на задоволення вимог та потреб замовників, бажань споживачі, що супроводжуватиметься досягненням лідируючих позицій на ринку, як пива так і безалкогольних напоїв, з врахуванням вимог до збереження навколишнього середовища, інтересів зацікавлених сторін.

Для того щоб збільшити ефективність діяльності підприємства на ринку та збільшення прибутку, було запропоновано збільшити обсяги продажів за допомогою залучення нових клієнтів через засоби масової реклами які здійснюють ефективну збутову діяльність. Провівши рекламну кампанію та оптимізувавши роботу відділу збуту, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на ПрАТ «Оболонь» зросте на 382 630,36 вже у наступному році, не враховуючи можливого збільшення обсягів збуту продукції. Отриманий результат є цілком виправданим та реальним в умовах економічної стабільності та відповідності умов здійснення діяльності досліджуваного підприємства 2020року.

В результаті проведеного аналізу, можна сказати, що вкладання коштів в запропонований проект є доцільним. ПрАТ «Оболонь» отримає прибуток, використання ресурсів зросте, через підвищення обсягу виробництва та збуту продукції.

7. Надано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Оболонь». Згідно проведеного у роботі аналізу для даного підприємства слід рекомендувати проведення ефективної рекламної діяльності. Найбільш значним вкладом втілення даних заходів буде підвищення конкурентоспроможності підприємства, отримане внаслідок правильно організованої збутової діяльності.

Для того, щоб покращити збутову діяльність підприємству слід приділити значну увагу на ефективну рекламу, яка дасть змогу покращити показники

ефективності діяльності підприємства загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чорновіл І. А. Сутнісна характеристика кризи підприємства та причини її виникнення / І. А. Чорновіл // Вісник Хмельницького національного університету – 2011. – № 2, Т.1 – С. 10-13
2. Благун І. Проблеми неплатоспроможності та банкрутства підприємств в економіці України / І. Благун, Ю. Копчак // Економіст. – 2004. – № 9. – С. 46–48.
3. Троц І.В. Статистичний огляд банкрутства українських підприємств: національний і регіональний аспект / І.В. Троц // Вісник соціально-економічних досліджень: збірник наукових праць. – 2014. – Вип.3 (54). – Одеський національний економічний університет. – С. 170-178.
4. Колісник М.К. Фінансова санація і антикризове управління підприємством : навч. посібник / М.К. Колісник, П.Г. Ільчук, П.І. Віблій. – К.: Кондор, 2007. – 272 с.
5. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посібник. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 412 с.
6. Троц І.В. Стратегічні напрями вирішення проблеми банкрутства на підприємстві / І.В. Троц // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2011. – №6. – Т. 1. – С. 36-40.
7. Каплан Р.С., Нортон Д.П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. Москва : Олимп-Бизнес, 2003. 416 с.
8. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту: навч. посібник К.: «Кондор», 2006, 664 с.
9. Офіційний сайт ПАТ «Оболонь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.obolon.ua>
10. Ринок пива в Україні: виробництва пива та пивний ринок. URL: http://www.ukrbeer.kiev.ua/commerce/package_page.php?packid=73

11. Гриценко Л. Л. Фінанси підприємств: практикум : навч. посіб. / Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, І. М. Боярко. – Суми : Університетська книга, 2015. – 285 с.
12. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану // Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1 (11) - 2014. – С. 1-7
13. Кобилецький В. Р., Рентабельність. Сутність та показники / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/metodykarozrakhunku/229-rentabelnist>
14. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: підручник / Г. Г. Кірейцев. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 440 с.
15. Базилінська, О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчально-методичний посібник / О. Я. Базилінська. – К.: Центр учбової літератури, 2009. - С.107-108.
16. Власюк Н.І. Оцінка ділової активності підприємств / Н.І. Власюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2004. – Випуск 14.4. – С. 172-176
17. Романова Т.В., Даровський Є.О. Чинники, що впливають на збільшення прибутку підприємств України в сучасних умовах // Ефективна економіка. – 2015. – №4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3976>
18. Янковець Т. М. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід / Т. М. Янковець, Ю. В. Чернюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – №20. С. 58-62.
19. Антошкін В. К. Модель розвитку підприємства у кризовій ситуації / В. К. Антошкін // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2018. – № 2 (42). – С. 18-23.
20. Ященко В. Методи аналізу ймовірності настання банкрутства на підприємстві / В. Ященко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.oa.edu.ua/>.
21. Altman E.I. Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy. *The Journal of Finance*. 1968, pp. 589-609.

22. Барановська О.М. Аналіз фінансового стану як інструмент запобігання кризі та виведення підприємства з неї / О.М. Барановська // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – № 12. – С. 36–40.

23. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві / О.О. Терещенко // – К.: КНЕУ, 2004. – 268 с

24. Згуровский М. З. Комплексный анализ риска банкротства корпораций в условиях неопределенности. Часть 1 / М. З. Згуровский, Ю. П. Зайченко // Системні дослідження та інформаційні технології. – 2012. – № 1. – С. 113-128. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sdtit_2012_1_13

25. Матвійчук А. В. Нечіткі, нейромережеві та дискримінантні моделі діагностування можливості банкрутства підприємств / А. В. Матвійчук // Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці. – 2013. – № 2. – С. 71-118. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nntm_2013_2_6

26. Матвійчук А. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінаційного аналізу / А. Матвійчук // Вісник Національної академії наук України. - 2010. - № 9. - С. 24-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2010_9_3

27. Храпкіна В. В. Адаптація світового досвіду антикризового управління в Україні / В. В. Храпкіна, О. П. Чучко // Технологический аудит и резервы производства. – 2015. – №1/7(21). – С.43-49.

28. Аніщенко Л. О. Зарубіжний досвід антикризового управління / Л. О. Аніщенко // Економічний простір. – 2012. – №68. – С.143–156

29. Зарубежный опыт управления несостоятельными предприятием // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://anicrisis-control.ru/about/clause/297/590008/>

30. Глазкова С. Антикризисное управление предприятием. Польша [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ladiagroup.ru/bnode/43/artikle/639/index0.htm>

31. Кулешов В.В. Специфика правового регулирования несостоятельности (банкротства) в Европейском Союзе / В.В. Кулешов // Закон. – 2007. – № 3(март). – С. 195-210.

32. Prawo upadłościowe i restrukturyzacja przedsiębiorstw [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.roedl.pl/pl/warto-wiedziec/prawo-upadlosciowe-i-restrukturyzacja-przedsiębiorstw>

33. Шабуніна В. Неплатежеспособність підприємств – болгарський варіант / Шабуніна В. // Проблеми теорії і практики управління. – 1994. – № 3. – С. 43-48.

34. Набеева Н. Г. Развитие методических подходов диагностики и нейтрализации преднамеренных банкротств: автореф. дис. на соискание степени канд. экон. наук: спец.08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Н. Г. Набеева. – Томск, 2017. – 28с

35. Яблонська Н. Сучасні тенденції та проблеми розвитку пивного ринку України / Н. Яблонська, О. Малацковська // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2014. - № 8. - С. 220-228.

36. Янковський Н.А. Підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності великого виробничого комплексу: пос. / Н.Янковський. – М.: Фенікс, 2008.

37. Тридід О.М. Організаційно-економічний механізм стратегічного розвитку підприємства: навч. пос. / О.М. Тридід. – Харків, ХДЕУ, 2002. – 363 с.

38. Шаманська О.І. Особливості системи державного регулювання лікеро-горілчаної та спиртової промисловості в Україні / О.І. Шаманська // Економіка та держава. – 2012. – №11. – С. 70-72.

39. Осовська Г.В., Осовський О.А. Основи менеджменту. Навчальний посібник / К.: "Кондор", 2006. - 664 с. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-125.html>

40. Примак Т.О. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Примак Т. О - К.: Вікар, 2002.-С.

Підприємство Територія Організаційно- правова форма господарювання Вид економічної діяльності	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"	Дата	КОДИ 19.02.2020
		за ЄДРПОУ	05391057
		за КОАТУУ	
		за КОПФГ	
Середня кількість працівників: 3460		за КВЕД	
Адреса, телефон: 04212 Київ, Богатирська, 3, (044) 412-84-10			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		☐	
за міжнародними стандартами фінансової звітності		☒	

**Консолідований баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.
Форма №1-к**

			Код за ДКУД	1801007
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	6 857	6 026	
первісна вартість	1001	43 396	43 963	
накопичена амортизація	1002	(36 539)	(37 937)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	20 201	18 141	
Основні засоби	1010	4 867 736	4 611 402	
первісна вартість	1011	11 940 760	12 003 847	
знос	1012	(7 073 024)	(7 392 445)	
Інвестиційна нерухомість	1015	0	0	
первісна вартість	1016	0	0	
знос	1017	(0)	(0)	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0	
первісна вартість	1021	0	0	
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)	
Довгострокові фінансові інвестиції:				
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	109 397	57 581	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050	0	0	
Гудвіл при консолідації	1055	0	0	
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	

Інші необоротні активи	1090	14	14
Усього за розділом I	1095	5 004 205	4 693 164
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	719 638	753 270
Виробничі запаси	1101	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	203 818	260 966
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	89 746	44 300
з бюджетом	1135	35 310	51 330
у тому числі з податку на прибуток	1136	5 475	4 813
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9 897	18 911
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16 876	16 228
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	30 659	18 927
Усього за розділом II	1195	1 105 944	1 163 932
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1200	0	0
	1300	6 110 149	5 857 096

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73 144	73 144
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	2 763 289	2 603 868
Додатковий капітал	1410	5 997	1 916
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-746 302	-329 248
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(13 580)	(13 580)
Інші резерви	1435	0	0

Неконтрольована частка	1490	0	0
Усього за розділом I	1495	2 082 548	2 336 100
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	542 401	426 702
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	487 124	180 402
Інші довгострокові зобов'язання	1515	267 953	260 062
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1 297 478	867 166
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1 419 600	1 395 479
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	1 021 281	909 794
розрахунками з бюджетом	1620	91 167	104 445
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	164
розрахунками зі страхування	1625	5 926	6 382
розрахунками з оплати праці	1630	44 447	57 270
одержаними авансами	1635	64 560	120 483
розрахунками з учасниками	1640	1 876	1 876
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	11 462	13 639
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	69 804	44 462
Усього за розділом III	1695	2 730 123	2 653 830
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	6 110 149	5 857 096

Керівник Булах І.В.

Головний бухгалтер Бахов І.І.

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"	Дата	КОДИ
			18.02.2020
			за ЄДРПОУ 05391057

Консолідований звіт про фінансові результати

(Звіт про сукупний дохід)

за 2019 рік

Форма №2-к

I. Фінансові результати

Код за ДКУД

1801008

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	5 466 148	5 078 764
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 277 833)	(4 292 370)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий:	2090	1 188 315	786 394
прибуток			
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	62 681	85 301
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(337 100)	(303 955)
Витрати на збут	2150	(661 989)	(675 489)
Інші операційні витрати	2180	(32 219)	(20 451)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	219 688	0
прибуток			
збиток	2195	(0)	(128 200)

Дохід від участі в капіталі	2200	39 058	90 188
Інші фінансові доходи	2220	280	4 259
Інші доходи	2240	216 198	6 725
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(329 215)	(275 269)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1 418)	(23 505)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	144 591	0
збиток	2295	(0)	(325 802)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	113 042	-39 618
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	257 633	0
збиток	2355	(0)	(365 420)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	-4 081	-2 902
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-4 081	-2 902
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(0)	(0)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-4 081	-2 902
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	253 552	-368 322
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	0	0
неконтрольованій частці	2475	0	0
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	0	0
неконтрольованій частці	2485	0	0

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	3 157 057	3 267 238
Витрати на оплату праці	2505	626 692	529 153
Відрахування на соціальні заходи	2510	132 414	113 058
Амортизація	2515	422 999	457 032
Інші операційні витрати	2520	1 159 110	1 296 562
Разом	2550	5 498 272	5 663 043

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	325 127	325 127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325 127	325 127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0,792400	-1,123900
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0,792400	-1,123900
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
"ОБОЛОНЬ"

Дата

за ЄДРПОУ

КОДИ

19.02.2020

05391057

Консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)За 2019 рік
Форма №3-к

Код за ДКУД

1801009

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7 256 866	7 045 899
Повернення податків і зборів	3005	700	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	5 572	5 384
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	138 664	71 276
Надходження від повернення авансів	3020	14 299	2 229
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	273	1 478
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	9	0
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	151 723	60 606
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(4 550 959)	(4 511 185)
Праці	3105	(506 786)	(440 557)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(130 046)	(115 726)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(1 793 898)	(1 614 407)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(304)	(4 613)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(438 364)	(301 943)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1 355 230)	(1 307 851)
Витрачання на оплату авансів	3135	(45 259)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(21 999)	(4 930)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(6 910)	(3 744)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(44 887)	(46 449)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	467 362	449 874
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			

Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	89 457	411 591
необоротних активів	3205	20 405	7 444
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	1	2 780
дивідендів	3220	0	0
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	3 830	900
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(0)	(7)
необоротних активів	3260	(109 944)	(156 988)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	3 749	265 720
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	72 594	72 250
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	1 891
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	(258 667)	(584 796)
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(285 793)	(233 103)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(0)	(0)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-471 866	-743 758
Чистий рух коштів за звітний період	3400	-755	-28 164
Залишок коштів на початок року	3405	16 876	46 172
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	107	-1 132
Залишок коштів на кінець року	3415	16 228	16 876

Керівник

Булах І.В.

Головний бухгалтер

Бахов І.І.

Підприємство	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"	Дата(рік, місяць, число)	КОДИ
Територія		за ЄДРПОУ	2018 01 01
Організаційно-правова форма господарювання		за КОАТУУ	05391057
Вид економічної діяльності		за КОПФГ	8038000000
Середня кількість працівників		за КВЕД	230
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака			11.05
Адреса	м. Київ, вул. Богатирська, 3		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами бухгалтерського обліку)			
за міжнародними стандартами фінансової звітності			V

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.**

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	9810	8337	0
первісна вартість	1001	43114	43259	0
накопичена амортизація	1002	-33304	-34922	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	24363	48455	0
Основні засоби:	1010	5421561	5141361	0
первісна вартість	1011	11765383	11850066	0
знос	1012	-6343822	-6708705	0
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0	0
первісна вартість	1016	0	0	0
знос	1017	0	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0	0
первісна вартість	1021	0	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	18931	18522	0
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	0
Гудвіл	1050	0	0	0
Відстрочені аквізиторські витрати	1060	0	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	0
Інші необоротні активи	1090	14	14	0
Усього за розділом I	1095	5474679	5216689	0
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	881787	750563	0
Виробничі запаси	1101	0	0	0
Незавершене виробництво	1102	0	0	0
Готова продукція	1103	0	0	0
Товари	1104	0	0	0

Поточні біологічні активи	1110	0	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0	0
Векселі одержані	1120	0	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	169695	297870	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	35477	51466	0
з бюджетом	1135	39468	71280	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	10414	8047	0
з нарахованих доходів	1140	0	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	9597	430965	0
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	48394	46172	0
Готівка	1166	0	0	0
Рахунки в банках	1167	0	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0	0
Інші оборотні активи	1190	5707	16455	0
Усього за розділом II	1195	1190125	1664771	0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0	0
Баланс	1300	6664804	6881460	0

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	73144	73144	0
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0	0
Капітал у дооцінках	1405	3129549	2945067	0
Додатковий капітал	1410	8353	8353	0
Емісійний дохід	1411	0	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0	0
Резервний капітал	1415	-116	546	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-879110	-518048	0
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(13580)	(13580)	(0)
Інші резерви	1435	0	0	0
Усього за розділом I	1495	2318240	2495482	0
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	474967	511172	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	432673	2037873	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	329260	237082	0
Довгострокові забезпечення	1520	0	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0	0

резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0	0
Призовий фонд	1540	0	0	0
Резерв на виплату джек-пота	1545	0	0	0
Усього за розділом II	1595	1236900	2786127	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	1993283	417962	0
Векселі видані	1605	0	0	0
Поточна кредиторська заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0	0
за товари, роботи, послуги	1615	703976	830232	0
за розрахунками з бюджетом	1620	119504	150294	0
за у тому числі з податку на прибуток	1621	340	282	0
за розрахунками зі страхування	1625	4992	5364	0
за розрахунками з оплати праці	1630	46415	51430	0
за одержаними авансами	1635	82270	46900	0
за розрахунками з учасниками	1640	1876	1876	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0	0
Поточні забезпечення	1660	9023	10306	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	148325	85487	0
Усього за розділом III	1695	3109664	1599851	0
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0	0
Баланс	1900	6664804	6881460	0

Примітки

Керівник
Головний бухгалтер

В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про склад активів та пасивів підприємства

Булах Ігор Васильович
Бахов Іван Іванович

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"

(найменування)

Дата(рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2018 | 01 | 01

05391057

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 12 місяців 2017 р.**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	4963232	4310214
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховання	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3565168)	(3290800)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	1398064	1019414
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	88488	62589
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Адміністративні витрати	2130	(296579)	(285569)
Витрати на збут	2150	(1111347)	(968802)
Інші операційні витрати	2180	(29144)	(61663)
Витрат від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрат від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	49482	0
збиток	2195	(0)	(234031)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	97691	8604
Інші доходи	2240	430848	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(314744)	(463655)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-381)	(-1060)
Інші витрати	2270	(42861)	(222030)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	220797	0
збиток	2295	(0)	(910052)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-44217	24809
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	176580	0
збиток	2355	(0)	(885243)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	1507214
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	662	1478
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	662	1508692
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	-271298
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	662	1237394
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	177242	352151

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Матеріальні затрати	2500	2960495	2807074
Витрати на оплату праці	2505	448146	419131
Відрахування на соціальні заходи	2510	95052	89353
Амортизація	2515	451790	702113
Інші операційні витрати	2520	1107101	709162
Разом	2550	5062584	4726833

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Середньорічна кількість простих акцій	2600	325127	325127
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	325127	325127
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.5431	-2.7228
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.5431	-2.7228
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

Визначення балансового прибутку відбувається згідно з чиним законодавством України.

Булах Ігор Васильович
Бахов Іван Іванович

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"

(найменування)

Дата(рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2018 | 01 | 01

05391057

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 12 місяців 2017 р.**

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	6143097	5337611
Повернення податків і зборів	3005	0	0
у тому числі податку на додану вартість	3006	0	0
Цільового фінансування	3010	6158	6281
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	0	0
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	57131	90683
Надходження від повернення авансів	3020	561	1818
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	1192	3198
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	178	39
Надходження від операційної оренди	3040	0	0
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	0	0
Надходження від страхових премій	3050	0	0
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	0	0
Інші надходження	3095	75892	83583
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(3788344)	(2983697)
Праці	3105	(407522)	(351255)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(103553)	(91666)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(0)	(0)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(5219)	(2129)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(320161)	(352706)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(1288479)	(1215169)
Витрачання на оплату авансів	3135	(0)	(0)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(1215)	(6783)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(2112)	(2584)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(0)	(0)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(0)	(0)
Інші витрачання	3190	(42075)	(44683)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	325529	472541
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	168490	0
необоротних активів	3205	2762	5294
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	2043	6022
дивідендів	3220	381	1060
Надходження від деривативів	3225	0	0
Надходження від погашення позик	3230	0	0
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	0
Інші надходження	3250	0	0
	3255	(0)	(0)

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій			
необоротних активів	3260	(145484)	(167677)
Виплати за деривативами	3270	(0)	(0)
Витрачання на надання позик	3275	(0)	(0)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(0)	(0)
Інші платежі	3290	(0)	(0)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	28192	-155301
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	0
Отримання позик	3305	68834	34000
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	0
Інші надходження	3340	0	0
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(0)	(0)
Погашення позик	3350	-153722	-138418
Сплату дивідендів	3355	(0)	(0)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(270388)	(240189)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(0)	(0)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(0)	(0)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(0)	(0)
Інші платежі	3390	(1772)	(9820)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-357048	-354427
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-3327	-37187
Залишок коштів на початок року	3405	48394	85236
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	1105	345
Залишок коштів на кінець року	3415	46172	48394

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

В результаті проведення аудиторської перевірки встановлено, що надана інформація дає дійсне та повне уявлення про рух коштів підприємства.

Булах Ігор Васильович
Бахов Іван Іванович

Підприємство

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОБОЛОНЬ"

(найменування)

Дата(рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2018 | 01 | 01

05391057

**Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 12 місяців 2017 р.**

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500	0	0	0	0
Коригування на:					
амортизацію необоротних активів	3505	0	X	0	X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510	0	0	0	0
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515	0	0	0	0
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших нетрошових операцій	3520	0	0	0	0
Прибуток (збиток) від участі в капіталі	3521	0	0	0	0
Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання	3522	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття	3523	0	0	0	0
Збиток (прибуток) від реалізації фінансових інвестицій	3524	0	0	0	0
Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів	3526	0	0	0	0
Фінансові витрати	3540	X	0	X	0
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) запасів	3551	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних біологічних активів	3552	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги	3553	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) іншої поточної дебіторської заборгованості	3554	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) витрат майбутніх періодів	3556	0	0	0	0
Зменшення (збільшення) інших оборотних активів	3557	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560	0	0	0	0
Грошові кошти від операційної діяльності	3570	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги	3561	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом	3562	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками зі страхування	3563	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці	3564	0	0	0	0
Збільшення (зменшення) доходів майбутніх періодів	3566	0	0	0	0

Збільшення (зменшення) інших поточних зобов'язань	3567	0	0	0	0
Сплачений податок на прибуток	3580	X	0	X	0
Сплачені відсотки	3585	X	0	X	0
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	0	0	0	0
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	0	X	0	X
необоротних активів	3205	0	X	0	X
Надходження від отриманих: відсотків	3215	0	X	0	X
дивідендів	3220	0	X	0	X
Надходження від деривативів	3225	0	X	0	X
Надходження від погашення позик	3230	0	X	0	X
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	0	X	0	X
Інші надходження	3250	0	X	0	X
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	X	0	X	(0)
необоротних активів	3260	X	0	X	0
Виплати за деривативами	3270	X	0	X	0
Витрачання на надання позик	3275	X	0	X	0
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	X	0	X	0
Інші платежі	3290	X	0	X	0
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	0	0	0	0
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від: Власного капіталу	3300	0	X	0	X
Отримання позик	3305	0	X	0	X
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	0	X	0	X
Інші надходження	3340	0	X	0	X
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	X	0	X	0
Погашення позик	3350	X	0	X	0
Сплату дивідендів	3355	X	0	X	0
Витрачання на сплату відсотків	3360	X	0	X	0
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	X	0	X	0
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	X	0	X	0
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	X	0	X	0
Інші платежі	3390	X	0	X	0
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	0	0	0	0
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	0	0	0	0
Залишок коштів на початок року	3405	0	X	0	X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	0	0	0	0
Залишок коштів на кінець року	3415	0	0	0	0

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів									
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	0	0	0	0	0	0	0	0
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	0	0	0	0	0	0	0	0
Погашення заборгованості з капіталу	4245	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	0	0	0	0	0	0	0	0
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	0	0	0	0	0	0	0	0
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	0	0	0	0	0	0	0	0
Вилучення частки в капіталі	4275	0	0	0	0	0	0	0	0
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші зміни в капіталі	4290	0	-184482	0	0	184482	0	0	0
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом змін у капіталі	4295	0	-184482	0	662	361062	0	0	177242
Залишок на кінець року	4300	73144	2945067	8353	546	-518048	0	-13580	2495482

Примітки
Керівник
Головний бухгалтер

Зміни розміру статутного фонду, кількості акцій, їх вартості в звітному році не було.

Булах Ігор Васильович
Бахов Іван Іванович